

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2023

Karolína Velcová

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Financování bezpečnosti ve vybrané obci
Bakalářská práce

2023

Karolína Velcová

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Karolína Velcová**
Osobní číslo: **E19940**
Studijní program: **B0488A050001 Hospodářská politika a veřejná správa**
Specializace: **Veřejná ekonomika a správa**
Téma práce: **Financování bezpečnosti ve vybrané obci**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je posoudit vývoj objemu a struktury příjmů a výdajů veřejných rozpočtů, které jsou na úrovni vybrané obce alokovány do oblasti zajištění bezpečnosti. Bakalářská práce v tomto smyslu vymezí problematiku zajišťování bezpečnosti a jejího financování na úrovni obce. S využitím výsledků šetření bude možné na úrovni vybrané obce vyvozovat dílčí závěry o vývoji bezpečnosti z hlediska priorit a trendů v kontextu měnící se bezpečnostní situace.

Osnova:

- Vymezení problematiky bezpečnosti v obcích.
- Systém územní samosprávy a veřejných financí v ČR.
- Analýza financování bezpečnosti v rozpočtu vybrané obce.
- Vyhodnocení výsledků a formulace závěru.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**
Rozsah grafických prací: **-**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

HORÁK, R. Průvodce krizovým řízením pro veřejnou správu. Praha: Linde, 2004. 407 s. ISBN 80-7201-471-4.
PEKOVÁ, J. Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.
PROVAZNÍKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 2015. 288 s. ISBN 978-80-247-5608-0.
ŠENOVSKÝ, M. Integrovaný záchranný systém. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2007. 157 s. ISBN 978-80-7385-007-4.
TOCAUER, M., SCHNEIDEROVÁ, I. Rozpočet a rozpočtový proces. Praha: Acha, 2019. 260 s. ISBN 978-80-905420-8-2.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Pavel Zdražil, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2023**

Prohlašuji:

Práci s názvem *Financování bezpečnosti ve vybrané obci* jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 06. 2023

Karolína Velcová

PODĚKOVÁNÍ

V první řadě bych chtěla velice poděkovat Ing. Pavlu Zdražilovi, vedoucímu mé bakalářské práce za vedení, pomoc, užitečné rady, pevné nervy a čas, který mi s ochotou věnoval. Dále bych chtěla poděkovat své rodině, která mě po celou dobu podporuje.

ANOTACE

Cílem bakalářské práce je posoudit vývoj objemu a struktury příjmů a výdajů veřejných rozpočtů, které jsou na úrovni vybrané obce alokovány do oblasti zajištění bezpečnosti. První část bakalářské práce se věnuje vymezení bezpečnosti a jejich pojmům. Další část je zaměřena na územně samosprávné celky, jejich působnost a orgány. Následně jsou představeny principy veřejných financí, příjmů a výdajů a financování bezpečnosti a veřejného pořádku na úrovni celé České republiky. Čtvrtá kapitola je zaměřena na analýzu financování bezpečnosti a veřejného pořádku a požární ochranu a integrovaný záchranný systém v obci Jaroměř a porovnávána s financováním bezpečnosti na úrovni Královehradeckého kraje a okresu Náchod. V závěru bakalářské práce je shrnutá analýza, z které vyplývá, že je na tom ORP Jaroměř hůře než Královehradecký kraj, co se týče výskytu událostí na jejich území. Nejvyšší výdaje týkající se bezpečnosti a veřejného pořádku a požární ochrany plynou z městského rozpočtu na dopravní prostředky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Bezpečnost, veřejné příjmy, veřejné výdaje, požární ochrana, veřejný pořádek

TITLE

The financing of security in the chosen municipality

ANNOTATION

The goal of this bachelor's thesis is to assess the development of the volume and structure of revenues and expenses of public budgets, which are allocated to regions providing security at the level of the chosen municipality. The first part of my bachelor's thesis is devoted to the delimitation of security and its concepts. The next part is focused on self-governing territorial units, their scope of activity, and their authorities. Subsequently, the principles of public finance, income and expenditure and the financing of security and public order at the level of the entire Czech Republic are presented. The fourth part is focused on the analysis of the financing of security and public order and fire protection, and the integrated rescue system in the municipality of Jaroměř and compared with the financing of security at the level of the Hradec Králové region and the Náchod district. At the end of the bachelor's thesis, an analysis is summarized, from which it appears that the ORP Jaroměř is worse off than the Hradec Králové region, in terms of the occurrence of events on their territory. The highest expenses related to safety and public order and fire protection come from the municipal budget for means of transport.

KEYWORDS

Security, public revenue, public expense, fire protection, public order

OBSAH

ÚVOD	11
1. VYMEZENÍ BEZPEČNOSTI	13
1.1 Vnitřní bezpečnost státu v celkovém bezpečnostním systému ČR	14
1.1.1 Ústřední prvky bezpečnostního systému ČR	14
1.1.2 Územní prvky bezpečnostního systému ČR	17
1.2. Integrovaný záchranný systém	17
1.2.1 Základní složky integrovaného záchranného systému	18
1.2.2. Ostatní složky integrovaného záchranného systému	21
2. ÚZEMNĚ SAMOSPRÁVNÉ CELKY	22
2.1 Územní samospráva ve veřejné správě	22
2.1.1 Vznik a vývoj územní samosprávy v českých zemích	23
2.1.2 Vymezení a působnost územní samosprávy	25
2.2 Vyšší územně samosprávné celky (kraje)	25
2.2.1 Působnost kraje	27
2.2.2 Orgány kraje	28
2.3 Nižší územně samosprávné celky (obce)	30
2.3.1 Působnost obce	31
2.3.2 Druhy obcí	32
2.3.3 Orgány obce	33
3. VEŘEJNÉ FINANCE A ROZPOČET ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ	36
3.1. Veřejné finance	36
3.1.1. Veřejné příjmy	37
3.1.2. Veřejné výdaje	38
3.2 Rozpočtová skladba a finanční systém územní samosprávy	41
4. ANALÝZA FIANCOVÁNÍ BEZPEČNOSTI V OBCI JAROMĚŘ	46
4.1. Charakteristika obce Jaroměř a regionu, kde se nachází	46
4.2 Celkové příjmy a výdaje obce Jaroměř	53
4.3 Příjmy a výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek	55
4.4 Příjmy a výdaje na požární ochranu	58
4.5. Projekty týkající se zvýšení bezpečnosti v obci Jaroměř	63
4.6. Shrnutí analýzy	65
ZÁVĚR	67

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Tabulka 1: Kraje v ČR k 1.1. 2021	26
Tabulka 2: Počet členů do zastupitelstva kraje	28
Tabulka 3: Počet členů rady kraje podle počtu obyvatel	29
Tabulka 4: Počet základních územně samosprávných celků podle výkonu státní správy	32
Tabulka 5: Typ obce dle rozsahu přenesené státní správy.....	33
Tabulka 6: Počet členů zastupitelstva v závislosti na počtu obyvatel v obci.....	33
Tabulka 7: Veřejné příjmy a výdaje státního rozpočtu v letech 2012-2021 v mld. Kč	39
Tabulka 8: Příjmy a výdaje obcí v letech 2012-2021 v mld. Kč	43
Tabulka 9: Příjmy a výdaje krajů v letech 2012-2021 v mld. Kč	44
Tabulka 10: Příjmy a výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek územních samosprávných celků v letech 2012-2021 v mil. Kč.....	45
Tabulka 11: Obce spadající do ORP Jaroměř, jejich rozloha a počet obyvatel	47
Tabulka 12: Kriminálnita, nehodovost a nezaměstnanost v Královehradeckém kraji přepočteno na 10 000 obyvatel.....	49
Tabulka 13: Kriminálnita, nehodovost a nezaměstnanost v okrese Náchod přepočteno na 10 000 obyvatel.....	49
Tabulka 14: Porovnání události v Královehradeckém kraji letech 2017- 2021 přepočteno na 10 000 obyvatel.....	52
Tabulka 15: Porovnání události v ORP Jaroměř v letech 2017- 2021 přepočteno na 10 000 ...	52
Tabulka 16: Porovnání událostí Královehradeckého kraje a ORP Jaroměř v procentech	53
Tabulka 17: Příjmy a výdaje ORP Jaroměř v mil. Kč	53
Tabulka 18: Příjmy a výdaje vynaložené na bezpečnost a veřejný pořádek a požární ochranu v mil. Kč	54
Tabulka 19: Příjmy a výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek kraje v mil. Kč.....	55
Tabulka 20: Příjmy a výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek v okrese Náchod v mil. Kč	56
Tabulka 21: Příjmy a výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek v ORP Jaroměř v mil. Kč	57
Tabulka 22: Příjmy a výdaje na požární ochranu a IZS kraje v mil. Kč.....	58
Tabulka 23: Příjmy a výdaje na požární ochranu a IZS v okrese Náchod v mil. Kč.....	60

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

BIS- Bezpečnostní informační služba

HZS- Hasičský záchranný sbor České republiky

HZS- Hasičský záchranný sbor České republiky

JPO- Jednotky požární ochrany

MVČR- Ministerstvo vnitra

ORP- Obce s rozšířenou působností

OP- Obecní policie

OÚ- Obecní úřad

ONV- Okresní národní výbory

PČR- Policie České republiky

ÚZSI- Úřad pro zahraniční styky a informace

ZZS- Zdravotnická záchranná služba

ÚVOD

Problematika bezpečnosti je velmi aktuálním tématem, se kterým se lidstvo potýká už od nepaměti. Z důvodu vyvíjení hrozeb, které se v posledních letech často objevují, je nutné, aby se na ně Česká republika, ale i samotné obce připravovaly. A to jak zdokonalováním a posilováním bezpečnostních sborů, tak jejich financováním. Na zajištění bezpečnosti se podílí mnoho osob a složek, které jsou k tomu určeny, ale mezi hlavní složky podílejícími se na ochraně bezpečnosti a zdraví je Policie ČR, Zdravotnická záchranná služba a Hasičský záchranný sbor ČR. Mimo jiné sem lze zařadit i jednotky sborů dobrovolných hasičů, které jsou nedílnou součástí v zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Jak je již od nepaměti zvykem, skoro v každé obci sídlí sbor dobrovolných hasičů, pořádající nejen kulturní akce, jak jsou vnímány společností, ale podílí se právě na zajištění požární ochrany v případech mimořádných událostí a slouží pro prevenci před jejich vznikem.

Ochrana bezpečnosti neodmyslitelně patří k našemu každodennímu životu a má mnoho podob. Ať už se jedná o ochranu zdraví a života, o ochranu majetku nebo bezpečnost informační, její zvyšování vede k růstu nákladů, které jsou jí věnovány, a tudíž nemohou být investovány jinam, což vede ke snižování spolehlivosti systému a omezování svobod.

Význam zajišťování bezpečnosti je však nejen na úrovni lokální a regionální, ale také na úrovni národní. V roce 2022 Ministerstvo obrany předložilo návrh zákona o financování obrany ČR, který by měl pod aktuální tíhou války na Ukrajině zásadním způsobem ovlivnit bezpečnost země. Cílem zákona je přispět k dodržování aliančního závazku dosáhnout ve státním rozpočtu ročního podílu výdajů na obranu státu na úrovni minimálně 2 % hrubého domácího produktu. Dalším cílem je dosáhnout stability plánování a efektivního řízení výdajů na obranu státu. Celkově by se díky novele zvýšila stabilita plánování, financování a efektivita.

V návaznosti na výše uvedené je cílem bakalářské práce posoudit vývoj objemu a struktury příjmů a výdajů veřejných rozpočtů, které jsou na úrovni vybrané obce alokovány do oblasti zajištění bezpečnosti.

Bakalářská práce je strukturována celkem do čtyř kapitol, kde první dvě kapitoly teoreticky vymezují pojmy bezpečnosti a územních samosprávných celků. Největší odpovědnost na zajištění bezpečnosti má stát, který tuto povinnost provádí prostřednictvím k tomu zřízených složek. Na úrovni obcí a krajů už tyto záležitosti řeší zejména složky integrovaného záchranného systému a orgány územních samosprávných celků. Aby bylo docíleno správného

fungování a zajištění pocitu bezpečí v obci, musí orgány obce dostatečně fungovat a spolupracovat. Obec se stará o to, aby se její obyvatelé cítili bezpečně a nikdo neohrožoval jejich životy, zdraví a majetek.

Třetí kapitola je zaměřena na veřejné finance a rozpočty územních samosprávných celků na úrovni celé České republiky a je propojena s teoretickými pojmy veřejné finance, výdaje a příjmy. Poslední čtvrtá kapitola pojednává o analýze financování bezpečnosti a veřejného pořádku spolu s příjmy a výdaji na požární ochranu a integrovaný systém v obci Jaroměř v porovnání s financováním bezpečnosti a veřejného pořádku spolu s financováním požární ochrany a integrovaného záchranného systému v Královehradeckém kraji a okrese Náchod. Závěr práce se zabývá vyhodnocením výsledků týkajících se příjmů a výdajů na bezpečnost v obci Jaroměř.

1. VYMEZENÍ BEZPEČNOSTI

Ustálenou a jednoznačnou definici bezpečnosti v právním řádu České republiky v komplexním pozitivním či negativním pojetí nelze najít. Problematika bezpečnosti je velice široká a je potřeba si uvědomit, co všechno se pod tímto pojmem skrývá. V ústavním zákoně o bezpečnosti ČR se pojem bezpečnost pojí buď s latinským slovem „*expressis verbis*“, anebo s pojmem vnitřní pořádek. Tento pojem se vztahuje nejen k jedinci, ale i k území. V případě, že se jedná o bezpečnost jednotlivce, myslí se zejména jeho ochrana před působením vnějších vlivů, které by mohly mít špatný dopad na jeho zdraví. V souvislosti s územím lze naopak konstatovat, že *„bezpečnost státu je charakterizována vnějšími a vnitřními podmínkami, které zajišťují jeho svrchovanost a územní celistvost, ochranu jeho demokratických základů života a zdraví jeho obyvatel a majetkových hodnot na jeho území.“* (Horák, 2011)

Problematika bezpečnosti je řešena v mnoha odvětvích, ať již v ekonomických, sociologických či politických, tak i v lékařství nebo technice. Jsou situace, se kterými se setkáváme každý den, cítíme se něčím nebo někým ohroženi, protože hrozby a rizika jsou součástí každého jednání. Jde-li o bezpečnost technického oboru, jako například dodržování pravidel při práci se stroji či s nástroji. Podle (Kraftové et al., 2016) lze v daném smyslu na bezpečnost nazírat jako na *„stav kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby pro objekt a jeho zájmy a tento objekt je k eliminaci stávajících i potencionálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při ní spolupracovat“*.

Bezpečnost České republiky zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby. Dále se mají povinnost podílet na bezpečnosti státu státní orgány, orgány územních samosprávných celků a právnické a fyzické osoby. (Mareš, Novák, 2019)

„Společnost a státy si postupně vytvářejí určité prvky a systémy zajištění bezpečnosti občanů, organizací a institucí, a to jak pro zajištění bezpečnosti uvnitř státu, tak i proti vnějším vlivům.“ (Brabec, 2001) V daném smyslu tak lze bezpečnost dělit na:

- vnější bezpečnost
- vnitřní bezpečnost

Jedná-li se o vnější bezpečnost státu, jde o stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby, které ohrožují stát a jeho zájmy zvnějšku. Předpokládá se, že je stát na

tyto hrozby připraven a je vybaven a ochoten včas zasáhnout. Hrozby mohou mít mnoho podob, např. se jedná o vojenské či ekonomické povahy nebo migrační vlny.

Na zajištění vnější bezpečnosti České republiky se podílí Armáda ČR, která spadá pod Ministerstvo obrany. To zajišťuje zabezpečení obrany České republiky, řídí Armádu ČR a správu vojenských újezdů. Dalšími z aktérů, kteří se podílí na zajištění vnější bezpečnosti, je například Ministerstvo zahraničních věcí.

Vnitřní bezpečnosti se budu věnovat více, neboť se tato bezpečnost týká i obcí. U vnitřní bezpečnosti se předpokládá, že jsou na co nejnižší možnou míru omezeny hrozby, které ohrožují stát a jeho zájmy zevnitř. Stát by měl být na tuto situaci připraven, vybaven a ochoten eliminovat nebezpečí. Stát garantuje pomocí svých orgánů bezpečí všech svých obyvatel.

O vnitřní bezpečnost se především stará resort Ministerstva vnitra (MVČR), a to zejména Policie ČR (PČR), Hasičský záchranný sbor ČR (HZS), ale i další složky integrovaného záchranného systému (IZS).

1.1 Vnitřní bezpečnost státu v celkovém bezpečnostním systému ČR

„Bezpečnostní systém ČR je institucionální nástroj pro zajištění bezpečnosti státu, který je legislativně vymezen zejména v ústavním zákoně č. 1/1993 Sb., Ústava ČR a ústavním zákoně č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR a v navazující takzvané branné a krizové legislativě.“
(Rektořík et al., 2004)

(Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky) stanoví, že základní povinností státu je zajištění svrchovanosti a územní celistvosti ČR, ochrana jejich demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot.

Bezpečnostní systém je tvořen jako celkový systém zajišťující bezpečnost ČR, kde se propojují oblasti politické, a o to jak vnitřní, tak zahraniční, dále vojenské, hospodářské, sociální, finanční, vnitřní bezpečnost a ochrana obyvatel. Mezi základní funkce bezpečnostního systému řadíme plánování, koordinaci, řízení, ale také vyhodnocování činnosti jednotlivých orgánů, které se podílejí na zajištění bezpečnosti.

1.1.1 Ústřední prvky bezpečnostního systému ČR

Za zajištění základních funkcí státu a přípravu na krizové situace zodpovídají ústavní instituce a činitelé, kteří spadají do moci zákonodárné, výkonné a soudní. Jsou jimi prezident ČR, který je vrchním velitelem ozbrojených sil a jeho pravomoci jsou z hlediska bezpečnosti státu dané

Ústavou ČR. Dalším ústředním orgánem je Parlament ČR. Schvaluje zákony týkající se problematiky bezpečnosti státu, rozhoduje o vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu apod.. Vláda ČR jako výkonný ústřední orgán uskutečňuje bezpečnostní politiku státu. Rozhoduje například o vyslání ozbrojených sil mimo území ČR a o pobytu ozbrojených sil jiných států na území ČR. (Horák et al., 2004)

Dalšími orgány podílejícími se na bezpečném fungování státu jsou ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, zpravodajské služby, záchranné, havarijní a jiné sbory a služby.

Ozbrojené síly se skládají z Armády ČR, Vojenské kanceláře prezidenta republiky a Hradní stráž. Česká republika vytváří ozbrojené síly zejména k zajišťování své bezpečnosti, přičemž je jejich hlavním cílem obrana státu proti vnějšímu napadení.

Úkolem ozbrojených bezpečnostních sborů je plnit úkoly bezpečnostního charakteru, které vyplývají z bezpečnostní politiky státu. Jsou jimi ochrana celospolečenských zájmů a hodnot, ochrana fyzických osob, jejich životů, zdraví, lidské důstojnosti a majetku a dále také právnických osob a jejich majetku. Do ozbrojených bezpečnostních sborů spadá Policie ČR, Vězeňská služba ČR a Celní správa ČR.

Zpravodajské služby mají v bezpečnostním systému významnou a nezastupitelnou úlohu. Jejich úkolem je získávání, shromažďování a vyhodnocování informací důležitých pro bezpečnost státu a pro včasnou identifikaci bezpečnostních hrozeb a rizik. Zpravodajské služby se rozdělují podle:

a) směru působení

- Vnitřní působnost zajišťují kontrarozvědky, jejichž úkolem je zabezpečovat informace, které pochází přímo z území státu a také chránit důležité státní zájmy před jinými kontrarozvědkami. V České republice tuto působnost zajišťuje Bezpečnostní informační služba (BIS).
- Vnější působnost zajišťují rozvědky, výzvědné služby či špionážní služby, které zajišťují úmysly zahraničních zemí. V České republice je to Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI). Rozvědka má za úkol zabezpečovat informace, které mají původ v zahraničí.

b) oblasti zájmu

- Civilní se věnuje problematice politické, bezpečnostní a ekonomické s výjimkou vojenských záležitostí. Civilní zpravodajská služba zabezpečuje informace o extremismu, organizovaném zločinu, ekonomických zájmech státu a vnitřní bezpečnosti
- Vojenské zpravodajské služby jsou nedílnou součástí ozbrojených sil. Zabývají se vojenskými informacemi, obranyschopností a jinými vojenskými aspekty. Soustředí se na oblast státu, zbrojní průmysl a hlavně na podporu bojových operací.

Podle (Horáka et al., 2004) je nejdůležitějším subjektem krizového řízení Ministerstvo vnitra a Ústřední správní úřad, do jehož působnosti daná problematika patří. Mezi okruh úkolů patří zejména:

- příprava na mimořádné události
- veřejný pořádek a další věci týkající se vnitřní bezpečnosti
- ve vymezeném rozsahu dohlíží i na bezpečnost a plynulost silničního provozu
- zapojení České republiky do mezinárodních záchranných operací a poskytnutí humanitární pomoci

Mezi další úkoly, které jsou náplní MVČR jako ústředního správního úřadu, patří: jména a příjmení, matriky, státní občanství, zbraně a střelivo, požární ochrana, státní hranice, veřejné sbírky, integrovaný záchranný systém a další.

Působnost Ministerstva vnitra v systému krizového řízení je stanovena kompetenčním zákonem a dalšími předpisy. Podle krizového zákona (Vaníček et al., 2017) má na starost koordinaci přípravy na krizové stavy a jejich řešení, sjednocuje postupy ministerstev, krajských úřadů, obecních úřadů, právnických osob a podnikajících fyzických osob, dále organizuje školení k získání odborné způsobilosti, provádí kontrolu krizových plánů, které zpracovávají ostatní ministerstva a vede evidenci údajů o přechodných změnách pobytu.

Aby bezpečnostní systém fungoval správně a stabilně, musí vnitřní mechanismy zvládat přechod z běžného stavu do stavu řešení krizových situací. I proto je „*Ministerstvo vnitra dále oprávněno vyžadovat od jiných subjektů a osob pomoc, a to podle ústředního poplachového plánu integrovaného záchranného systému prostřednictvím operačního a informačního*

střediska generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru, kdy pomocí se v dané souvislosti rozumí poskytnutí sil, věcných prostředků nebo činnosti složek Integrovaného záchranného systému pro účely záchranných a likvidačních prací.“ (Horák et al.,2004)

1.1.2. Územní prvky bezpečnostního systému ČR

V zajištění základních funkcí státu mají bezpochyby nezastupitelnou úlohu také územní prvky bezpečnostního systému, mezi které je nutné zařadit orgány kraje a obce a orgány obcí s rozšířenou působností.

Orgány kraje mají za úkol zajistit jeho připravenost. V rámci kraje jsou odpovědné za řešení krizových situací, do kterých řadíme i stav ohrožení státu a válečný stav. Hejtman stojící v čele kraje (v Praze primátor) může vyhlásit stav nebezpečí, který se vyhláší pouze v rámci kraje nebo v jeho části.

Pro koordinaci v přípravě na krizové situace slouží v rámci kraje nebo určených obcí bezpečnostní rady kraje a bezpečnostní rady obcí. Bezpečnostní rada kraje má nejvíce 10 členů. Ti jsou jmenováni předsedou, kterým je hejtman. Mezi členy bezpečnostní rady kraje musí být: zástupce hejtmana, příslušník Policie ČR, ředitel Hasičského záchranného sboru kraje, ředitel Krajského úřadu, příslušník Armády ČR, dále také příslušník územního střediska Zdravotnické záchranné služby (ZZS) a zaměstnanec kraje, jenž je zařazen do krajského úřadu a zároveň je tajemníkem bezpečnostní rady kraje.

Starosta obce jako předseda bezpečnostní rady obce s rozšířenou působností jmenuje její členy. Pro řešení krizových situací, katastrof a jiných ohrožení jsou zřízeny krizové štáby. Ty jsou pracovními orgány hejtmana kraje a starosty obce.

Orgány určených obcí, které vykonávají státní správu v přenesené působnosti, zajišťují bezpečnost v rámci svého správního území. Na druhé straně stojí orgány obce, které zajišťují připravenost obce na krizové situace.

Již výše jsou zmíněny hlavní prvky bezpečnostního systému ČR (ozbrojené síly ČR, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory atd.). Na úrovni obcí je to pak ještě obecní policie, která je orgánem obce a je zřízena obecním zastupitelstvem.

1.2. Integrovaný záchranný systém

Integrovaný záchranný systém vznikl na základě zákona o integrovaném záchranném systému. Integrovaný záchranný systém lze chápat jako „*systém vazeb, pravidel a koordinace záchranných a bezpečnostních složek, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a*

právnických osob při společném provádění záchranných a likvidačních prací a přípravě na mimořádné události.“ (Mareš, Novák, 2019) .

V návaznosti na zmíněnou definici jsou v zákoně o integrovaném záchranném systému (zákon č.239/2000 Sb.) některé zmiňované pojmy vymezeny následovně:

- **Mimořádná událost** - jevy, které jsou vyvolané činností člověka, přírodními vlivy a haváriemi, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a je u toho vyžadováno provedení záchranných a likvidačních prací.
- **Záchranné práce** - činnosti, které vedou k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí
- **Likvidační práce** - činnosti, které vedou k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí

1.2.1 Základní složky integrovaného záchranného systému

Základními složkami, které spadají do IZS a zajišťují nepřetržitou pohotovost a okamžitý zásah při ohlášení vzniku mimořádné události jsou Hasičský záchranný sbor, Policie ČR, jednotky požární ochrany (JPO) zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany a poskytovatelé zdravotnické záchranné služby. (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014) Zásah IZS znamená, že na místě mimořádné události je potřeba koordinace několika složek a společně musí danou situaci řešit

Policie ČR

PČR je součástí IZS, slouží veřejnosti a jejím hlavním úkolem je chránit veřejný pořádek a předcházet trestné činnosti. V rámci krizového řízení se přímo podílí na zajišťování připravenosti k řešení krizových situací, které jsou spojeny s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem na území kraje. Je podřízena Ministerstvu vnitra. Tvoří ji Policejní prezidium, útvary s celostátní působností a útvary zřízené v rámci krajských ředitelství. Policejní prezidium řídí činnost PČR a v jeho čele stojí policejní prezident.

Při plnění svých úkolů je PČR oprávněna spolupracovat s mezinárodní organizací INTERPOL, což je policejní organizace, která sdružuje demokratické i nedemokratické státy v rámci boje se všemi druhy trestné činnosti a je založena na spolupráci všech států při pronásledování, vyhledávání a zatýkání pachatelů trestných činů. Dále spolupracuje s jinými

mezinárodními organizacemi a zahraničními bezpečnostními sbory, BIS, vojenským zpravodajstvím, vojenskou policií, soudními exekutory a dalšími.

Hasičský záchranný sbor

HZS je též jednotným bezpečnostní sborem, jehož základním úkolem je chránit životy a zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek a poskytovat potřebnou pomoc při mimořádných událostech a krizových situacích. Činnost HZS se řídí zákonem č. 320/2015 Sb. o Hasičském záchranném sboru ČR.

Na zajišťování bezpečnosti se Hasičský záchranný sbor ČR podílí plněním a organizováním úkolů požární ochrany, ochrany obyvatelstva, integrovaného záchranného systému, civilního nouzového plánování, krizového řízení a dalších úkolů, které splňují podmínky stanovených právních předpisů.

„Při plnění svých úkolů HZS spolupracuje se správními úřady a jinými státními orgány, orgány samosprávy, právníky a fyzickými osobami, s mezinárodními organizacemi a zahraničními subjekty. Předmětem spolupráce je zejména stanovení práv a povinností při vzájemném poskytování pomoci a informací při mimořádných událostech.“ (Horák et al., 2004)

Organizační strukturu Hasičského záchranného sboru ČR tvoří generální ředitelství, které je organizační součástí Ministerstva vnitra, v jehož čele stojí generální ředitel, HZS krajů, v čele každého stojí ředitel HZS kraje, a Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany, se sídlem ve Frýdku-Místku.

Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje

HZS krajů mají své územní odbory, které mají ve své struktuře územně dislokované stanice HZS krajů. Jejich síly a prostředky však často nestačují k adekvátnímu řešení mimořádné události ve vymezením území, a proto jsou podporovány jednotkami požární ochrany zařazenými do plošného pokrytí kraje. Vysílání JPO na místo události mají na starost krajská operační střediska.

Dle zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, odstavce 65 jednotkami požární ochrany jsou:

- *jednotka hasičského záchranného sboru podniku, která je složena ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, které vykonávají činnost v této jednotce jako své zaměstnání, (dále jen "zaměstnanec podniku"),*
- *jednotka sboru dobrovolných hasičů obce, která je složena z fyzických osob, které nevykonávají činnost v této jednotce požární ochrany jako své zaměstnání,*
- *jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku, která je složena ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, které nevykonávají činnost v této jednotce požární ochrany jako své zaměstnání.“*

V jednotkách jsou značené rozdíly ve financování a ve zřizovateli, ve způsobu zajišťování činnosti v jednotce a z toho vyplývající možnosti z hlediska zařazení těchto jednotek do systému plošného pokrytí kraje JPO a předurčenosti pro některé specifické druhy mimořádných událostí. Úkolem JPO je plnit základní ustanovení Zákona o požární ochraně, tedy provádět požární zásah a zabezpečovat záchranné a likvidační práce při živelných pohromách a jiných mimořádných událostech.

Na úrovni obcí jsou zřízeny jednotky požární ochrany sboru dobrovolných hasičů (SDH) obce. Zřizuje a spravuje je obec podle Zákona o požární ochraně. Starosta obce jmenuje a odvolává velitele sboru dobrovolných hasičů. Činnost v jednotce SDH je dobrovolná a veřejná (financována z rozpočtu obce). Zrušit dobrovolnou jednotku požární ochrany lze jen se souhlasem HZS kraje.

V České republice se JPO dělí na jednotky požární ochrany profesionální a dobrovolné. Profesionální jednotky tvoří páteř plošného rozmístění jednotek v kraji. Jednotky sboru dobrovolných hasičů obcí pak doplňují pokrytí území kraje tak, aby byl v předpokládaném čase zajištěn potřebný počet jednotek v každém místě kraje podle rozsahu mimořádné události.

Zdravotnická záchranná služba

„Posláním zdravotnické záchranné služby je poskytování odborné neodkladné přednemocniční péče od okamžiku vyrozumění až po předání postiženého do nemocniční péče a základním principem činnosti je provedení maxima možných dostupných lékařských výkonů na místě nehody a před hospitalizací.“ (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014)

ZZS není v České republice zajišťována jedinou centrální organizací, ale její činnost je zajišťována převážně příspěvkovými organizacemi. Zřizovateli územních středisek ZZS jsou kraje a hlavní město Praha. Přednemocniční péče je hrazená ze státního rozpočtu a zdravotního pojištění. Česká republika se řadí mezi státy, které zajišťují i leteckou záchrannou službu. Ta je však organizována centrálně a do působnosti krajské příspěvkové organizace nespadá.

1.2.2. Ostatní složky integrovaného záchranného systému

Integrovaný záchranný systém má ještě ostatní složky, kterými jsou například vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil ČR, další záchranné sbory, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby. Tyto složky poskytují pomoc na vyžádání. Je poskytována pomocí poplachového plánu a na vyžádání jsou povinny pomoc poskytovat „*ministerstva, územní správní úřady, orány krajů a obcí v mezích své působnosti, právnické a fyzické osoby, které jsou vlastníkem nebo zřizovatelem civilní ochrany, stavby, které jsou dotčené požadavky civilní ochrany, poskytovatelé akutní lékařské péče, kteří mají zřízen urgentní příjem, ostatní složky IZS a ostatní osoby, které se k tomuto smluvně zavázaly.*“ (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014)

Na úrovni obcí, kterým se tato práce primárně věnuje, je významnou a často zřizovanou složkou obecní policie (OP), která je zároveň orgánem obce. Důvodem, proč není obecní policie zařazena mezi základní složky IZS je skutečnost, že její založení a zrušení závisí právě na uvážení obce.

Obecní policii řídí starosta obce, pokud ovšem není pověřena zastupitelstvem obce jiná osoba. Obecní policii zřizuje obecní zastupitelstvo a jejím hlavním posláním je ochrana veřejného pořádku v obci, kam patří například dohlížení nad dodržováním obecně závazných vyhlášek a nařízení obce, chrání bezpečnost a majetek osob v obci, dohlíží na bezpečnost a plynulost silničního provozu, odhaluje přestupky stanovené zákonem a v blokovém řízení vybírá za přestupky pokuty. Dále se podílí na prevenci kriminality v obci, dohlíží na dodržování pravidel občanského soužití atd..

Při plnění úkolů a realizaci oprávnění může strážník OP použít donucovacích prostředků, ale také služebního psa k ochraně vlastní bezpečnosti a k ochraně jiné osoby. (Brabec et al., 2001)

Obecní policie se také aktivně podílí na vzniku občanských aktivit v oblasti prevence a výchovy. Pracuje s mládeží (například přednáškami ve škole), pomáhá ohroženým občanům a rozvíjí zájmové činnosti v oblasti kultury a sportu.

Při plnění svých úkolů spolupracuje obecní policie nejen s PČR a záchrannými systémy, ale i s místními podniky, organizacemi a institucemi.

Pokud je OP zřízená městem, statutárním městem a městem Prahou, lze ji označit jako městskou policii.

2. ÚZEMNĚ SAMOSPRÁVNÉ CELKY

Tato kapitola se bude věnovat územním samosprávným celkům, jejich dělení na státní správu, samosprávu a ostatní veřejnou správu. Dále i vývoji územních samospráv, samotnému pojmu územní samosprávy a jejich působnosti, která se dělí na přenesenou a samostatnou. V posledních dvou podkapitolách bude pozornost zaměřena zvlášť na kraje a obce, jejich působnost, pravomoci a jejich samostatné orgány.

2.1 Územní samospráva ve veřejné správě

„Územní samospráva představuje z hlediska své kapacity největší součást systému veřejné správy v České republice a organizace představuje v současné době její jeden z nejzávažnějších limitů efektivnosti veřejné správy.“ (Horzinková, Novotný, 2010)

Veřejná správa je chápána jako správní činnost, související s poskytováním služeb, řízením veřejných záležitostí na místní i centrální úrovni a zajišťováním záležitostí ve veřejném zájmu nebo také jako souhrn různých orgánů a institucí. V České republice se veřejná správa dělí na státní správu, vykonávanou státem a samosprávu, kterou vykonávají územně příslušné samosprávné územní celky neboli kraje a obce. Ostatní veřejná správa je dalším dělením veřejné správy. Ta zahrnuje veřejnou správu neboli územní a zájmovou samosprávu a zbytkovou veřejnou správu, což je část té veřejné správy, která není vykonávána státem ani územně samosprávnými celky.

Státní správa se vymezuje především jako činnost státu prováděná buď přímo státními orgány, nebo jinými orgány, na které stát výkon státní správy v určitém rozsahu přenesl. Je rozdělena na státní správu ústřední, kde je rozhodnutí platné na území celého státu. Příkladem je vláda, ministerstva, ostatní ústřední orgány státní správy (Český statistický úřad, Národní bezpečnostní úřad atd.) a územní. U územní státní správy je rozhodnutí platné pouze pro daný územní celek (kraj, obec...), patří mezi ně například finanční úřad, úřad práce a obecní a

krajské úřady v přenesené působnosti. Subjektem státní správy mohou být i veřejnoprávní korporace nebo jejich orgány. V tom případě pak subjekty vykonávají státní správu nepřímou.

Ostatní veřejná správa se považuje za zbytkovou oblast veřejné správy. Částečně ji vykonávají samosprávné i nesamosprávné instituce při plnění veřejných úkolů. Ostatní veřejnou správou je označována ta část veřejné správy, kterou nevykonává ani stát ani veřejnoprávní korporace územního charakteru.

Samospráva je veřejná správa, kterou vykonává jiná instituce, než je stát. Je relativně samostatná a nezávislá na státu. Pojem samospráva tedy představuje určité společenství, jehož členové si sami vedou a obstarávají své záležitosti v mezích práva. Při výkonu samosprávy neexistuje vztah podřízenosti a nadřazenosti, a to jak mezi orgány samosprávy navzájem, tak mezi orgány samosprávy a orgány státní správy. (Horzinková, Novotný, 2010) Stát do činnosti samosprávy zasahuje především s cílem zajistit dodržování zákonů, čímž lze vyjádřit vztah mezi státní správou a samosprávou, kdy „*státní správa v zákonem stanovených případech a zákonem stanoveným způsobem dozoruje činnost samospráv.*“ (Horzinková, Novotný, 2010) Samospráva v České republice představuje prvek demokratického státu a je rozdělena na územní, zájmovou a profesní. Profesní samospráva se týká především nějakého sdružení osob činných v příslušné oblasti (např. lékařská komora, česká advokátní komora atd.). Zájmová je určité sdružení osob, které spojuje určitý společenský zájem.

2.1.1 Vznik a vývoj územní samosprávy v českých zemích

Územní samospráva je realizace práva občanů na vlastní samosprávu, právo na spravování určitého území menšího, než je stát na základě působnosti stanovené ústavou a příslušnými zákony při vytvoření potřebných ekonomických podmínek. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

V samosprávě lze hovořit o věcech veřejných, které se provádějí pomocí celé řady vztahů. A to jak ekonomických, politických, tak i kulturních a dalších, které jsou založeny na zákonem vymezené rozhodovací autonomii. (Peková, 2004)

V České republice má vznik a vývoj samosprávy poměrně velice bohatou historii. Neboť na Českém území souvisel vznik územní samosprávy s rozpadem feudálního absolutismu a nástupem konstituční monarchie. Předpokladem bylo zrušení poddanství a roboty, ke kterému došlo patentem o zrušení nevolnictví roku 1781 a poddanství v roce 1848. (Ústav práva a právní vědy, 2018).

Podle Pekové, Pilného a Jetmara, 2008 územní samospráva vznikala:

- Přirozeně, jakožto důsledek přirozeného osídlení. Byly to obce a města s větším či menším počtem obyvatel, kteří sídlili na totožném místě.
- Uměle neboli rozhodnutím jako vyšší stupeň územní samosprávy na regionální úrovni.

Vznik moderní územní samosprávy je datován k polovině 19. století. Právo na samosprávu se začalo vnímat jako přirozeněprávní nárok obdobný přirozeným právům fyzických osob, byl akceptován význam místních společenství pro fungování státu a výkon správních funkcí většiny západoevropských států se postupně přenášel na samosprávné územní celky. (Exner, 2004)

V druhé polovině 19. století došlo k výraznému posílení významu a samotnému postavení územní samosprávy. V roce 1918, se vznikem Československé republiky, byla struktura územní samosprávy převzata z dob Rakouska-Uherska. V tomto období se také územní samospráva budovala na principu nezávislosti na orgánech státní správy. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

Postavení územní samosprávy se výrazně změnilo v období po 2. světové válce, kdy se vytvořil systém národních výborů, které vznikaly jako ilegální odbojové orgány. Ze začátku byly podporovány moskevskou reprezentací, poté prezidentem a následně londýnskou reprezentací. V moskevské koncepci se počítalo s národními výbory jako s trvalými útvary, v nichž by se měla spojit státní a samosprávná složka veřejné správy. Podle londýnské koncepce by měla naopak působnost národních výborů odpovídat dřívější působnosti územní samosprávy. (Ústav práva a právní vědy, 2018). Okresní národní výbory (ONV) vykonávaly v letech 1945-1990 správu okresů. ONV byly do roku 1948 podřízeny zemským národním výborům a od roku 1949 krajským národním výborům.

V roce 1990 došlo k obnově samosprávy. Byla přijata nová ústava a zákon o obcích, čímž se potvrdilo právo občanů na samosprávu. Obce se tak staly základním územním samosprávným celkem. Vedle toho je ještě třeba zmínit Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, který vymezuje 14 samosprávných krajů, včetně hlavního města Prahy, jako samostatného celku.

2.1.2 Vymezení a působnost územní samosprávy

„Územní samosprávný celek lze charakterizovat jako společenství občanů, sdílejících vymezené společné území, kterému stát přiznal právní subjektivitu korporálního charakteru a umožnil ekonomickou existenci k tomu, aby v území vykonával veřejnou správu přinejmenším částečně vlastním jménem a na vlastní účet.“ (Exner, 2004)

Pod pojmem územní samosprávy si lze představit nějaký prostorově ohraničený funkční celek, který má právo samostatně hospodařit, nakládat se svým majetkem a samostatně rozhodovat o svých záležitostech.

V minulosti i současnosti historické tradice jednotlivých zemí ovlivňovaly a stále ovlivňují samosprávu i mezi jednotlivými úrovněmi územní samosprávy. (Peková, 2004) Byly ovlivněny úkoly, které mají jednotlivé stupně územní samosprávy zajistit.

K zajištění kvalitní zpětné vazby občanům a komunikace občanů a volených orgánů je nutné, aby byla v demokratické společnosti územní samospráva pro občana a zastupovala jeho zájmy. Budováním občanské společnosti občan *„získává možnost více se podílet na řízení, ovlivňovat společenské procesy, kontrolovat kvalitu veřejné správy (byť se jedná o laickou a často neodbornou občanskou kontrolu).“ (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)*

V územní samosprávě lze najít dvě základní funkce.

- **Samosprávnou** - v České republice se tato působnost nazývá samostatná a znamená to, že pokud je nějaká činnost v samostatné působnosti kraje či obce, spravují ji obce a kraje samostatně ve vlastním zájmu a v zájmu svých občanů. Příkladem je např. pronájem obecních bytů, vzdělávání, kultura a doprava.
- **Přenesenou** – jedná se o výkon státní správy, tzv. přesun kompetencí státu na kraje a obce, které přenesenou působnost vykonávají pod jeho jménem. Většinou tuto působnost vykonává obecní úřad a jeho odbory (např. stavební úřad, matrika). Na výkon této působnosti kraje i obce dostávají příspěvky ze státního rozpočtu.

2.2 Vyšší územně samosprávné celky (kraje)

Vyšší územně samosprávné celky, které se zkráceně označují jako kraje, vznikly v důsledku reformy veřejné správy v roce 2000. Tyto celky do své působnosti z části převzaly agendu již zaniklých okresních úřadů. Kraje společně s obcemi tvoří základ územní samosprávy. Každý kraj je vymezen územím několika okresů. Okresy jsou však již pouze evidenčně-statistickými územními jednotkami a jsou vymezeny v zákoně č. 51/2020 Sb., o územně správním členění

státu. Mezi kraji jsou vidět značné rozdíly například v rozloze, struktuře osídlení, počtu obyvatel, ale také třeba v počtu organizací (např. příspěvkové organizace, kde je zřizovatelem kraj).

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích je základním předpisem, který upravuje kraje. Kraj je tímto zákonem charakterizován jako veřejnoprávní korporace, s vlastním majetkem a vlastními příjmy, se kterými hospodář podle vlastního státního rozpočtu. Kraje mají osobní, územní a majetkový základ. Osobní základ tvoří občané, jež jsou fyzickými osobami a státními občany České republiky s nahlášeným trvalým pobytem na území daného kraje. Občanství člověk získá narozením a každý občan má ke svému státu určitá práva a povinnosti, mezi které je možno zařadit například právo volit nebo povinnost platit daně.

Jak bylo již výše zmíněno, kraje se liší svou rozlohou, počtem obcí, počtem obyvatel atd. V tabulce 1 jsou tyto zmíněné rozdíly vyobrazené. V České republice bylo v roce 2021 celkem 10 693 939 obyvatel a 6 258 obcí. První příčku s nejvyšším počtem obyvatel, obcí a největší rozlohou si drží kraj Středočeský. Nejmenší rozloha s pouze jednou obcí je v Praze. Druhým nejmenším krajem je kraj Liberecký s rozlohou 3 136,40km². Nejméně obyvatel a zároveň nejméně obcí, mimo již uvedenou Prahu, má kraj Karlovarský.

Tabulka 1: Kraje v ČR k 1.1. 2021

Názvy krajů	Počet obyvatel	Počet obcí	Rozloha/km ²
Hlavní město Praha	1 335 084	1	496,21
Středočeský kraj	1 397 997	1 144	10 928,44
Jihočeský kraj	644 083	624	10 057,98
Plzeňský kraj	589 899	501	7 648,96
Karlovarský kraj	294 664	134	3 310,36
Ústecký kraj	820 965	354	5 338,67
Liberecký kraj	443 690	215	3 136,40
Královéhradecký kraj	551 647	448	4 759,06
Pardubický kraj	522 662	451	4 519,20
Kraj Vysočina	509 813	704	6 795,75
Jihomoravský kraj	1 191 989	673	7 187,83
Olomoucký kraj	632 015	402	5 271,54
Zlínský kraj	580 119	307	3 963,06
Moravskoslezský kraj	1 200 539	300	5 430,54
Celkem	10 693 939	6 258	78 871

Zdroj: Vlastní zpracování z údajů ČSÚ (2021) a MVČR (2021)

Činnost kraje je vykonávána prostřednictvím jeho orgánů, mezi které se řadí zastupitelstvo, rada kraje, krajský úřad, hejtman a zvláštní orgány kraje. Činnost kraje je založena na vzájemné součinnosti s obcemi a státem a navzájem mezi sebou.

2.2.1 Působnost kraje

Abychom pochopily smysl působnosti, musíme si nejdříve vysvětlit pojem pravomoc a působnost.

Pravomoc je chápána jako soubor právních prostředků, jejich prostřednictvím je územní samosprávný celek oprávněn vykonávat okruh vymezených úkolů neboli svou působnost.

Pojem působnost je ve správním právu vymezen jako okruh určitých úkolů, které je konkrétní instituce oprávněna řešit na základě zákona. Je rozdělena na působnost věcnou, územní a osobní. Věcná působnost vymezuje předmět nebo nějaký okruh věcí, skutkové podstaty právních norem. Rozlišuje se věcná působnost všeobecná a dílčí.

Územní působnost je vytyčená územními hranicemi kraje. Je členěna podle toho, komu byly přikázány veřejné úkoly a jedná se především o působnost místní, ústřední a krajskou. Za to působnost osobní se vytyčuje okruhem adresátů, vůči kterým je právní norma ve vztahu.

Podle (Pekové, 2011) kraj zabezpečuje rozsáhlé úkoly v rámci vlastní samostatné působnosti a v rámci působnosti přenesené. Do samostatné působnosti jsou zařazeny ty záležitosti, které jsou v zájmu kraje a občanů. „*Nejvýznamnějším úkolem kraje je zabezpečování veřejných statků regionálního, případně nadregionálního významu.*“ (Peková, 2004)

Kraj v rámci své samostatné působnosti řeší například záležitosti z oblasti schvalování záměrů rozvoje v obci, což však musí kraj konzultovat s dalšími příslušnými organizacemi.

V rámci přenesené působnosti se kraj řídí pouze na základě zákona a v rozsahu stanoveném zákonem, jinak ji vykonává obdobně jako obce. Jako přenesenou působnost vykonávají kraje státní správu, která byla zákonem svěřena orgánům kraje. Dále kraj vydává nařízení kraje jako právní předpis kraje, “ *Součástí výkonu přenesené působnosti krajů je také dozor nad výkonem přenesené působnosti obcí, přezkoumávání rozhodnutí ve věcech přestupků a jiných správních deliktů a poskytování metodické pomoci obcím.*“ (Vavrochová, Kuš, 2012) Výkon přenesené působnosti je především v působnosti krajského úřadu

2.2.2 Orgány kraje

Mezi orgány kraje, jak již bylo uvedeno, se řadí zastupitelstvo, rada kraje, hejtman, krajský úřad a další orgány kraje.

Zastupitelstvo je vrcholným orgánem kraje. Jedná se o kolektivní orgán a v rámci své organizační struktury územního samosprávného celku mu přísluší nejvýznamnější rozhodovací pravomoci v oblasti samostatné působnosti. Jeho zasedání jsou přístupná veřejnosti, pořizuje se z nich záznam, který je později zpřístupněn k nahlédnutí na krajském úřadě.

Zastupitelstvo kraje se skládá ze členů zastupitelstva. Pro stanovení počtu členů je důležitý počet obyvatel kraje, vždy k 1.lednu roku, kdy se konají volby. Počet členů zastupitelstva lze vidět v tabulce č. 2.

Tabulka 2: Počet členů do zastupitelstva kraje

Do 600 000 obyvatel	45 členů
Nad 600 000 do 900 000 obyvatel	55 členů
nad 900 000 obyvatel	65 členů

Zdroj: Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

Do pravomocí zastupitelstva kraje spadá například předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně, návrhy Ústavnímu soudu na zrušené právních předpisů, schvalování koncepce rozvoje cestovního ruchu na území kraje a zároveň zajištění jejich realizace a dozor nad jejich plněním. Pravomocí zastupitelstva je vydávání obecně závazné vyhlášky kraje, rozhodování o spolupráci s ostatními krají a o mezinárodní spolupráci a mnoho dalších.

Všechny pravomoci zastupitelstva se nachází v paragrafu 35 v zákoně č. 129/2000 Sb., zákona o krajích. V tomto zákoně se nachází pravomoci všech orgánů kraje.

Mimo jiné zastupitelstvo volí hejtmana, zástupce hejtmana a další členy rady kraje.

Rada kraje je výkonným orgánem kraje a ze své samostatné působnosti se zodpovídá zastupitelstvu. Stanoví-li to zákon, může rada rozhodovat i ve věcech přenesené působnosti.

Jejími členy jsou hejtman, jeho zástupce a další členové rady, kteří jsou voleni z členů zastupitelstva. Počet členů rady kraje je uveden v tabulce č.3.

Tabulka 3: Počet členů rady kraje podle počtu obyvatel

Do 600 000 obyvatel	9 členů
Nad 600 000 obyvatel	11 členů

Zdroj: Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

Rada kraje připravuje podklady a návrhy na jednání zastupitelstvu, zabezpečuje hospodaření podle schváleného rozpočtu, ukládá úkoly krajskému úřadu v oblasti samostatné působnosti a kontroluje jejich plnění. Mezi další významné pravomoci spadá stanovení počtu zaměstnanců krajského úřadu, zřizovat nebo určit komise rady kraje a jmenuje nebo odvolává vedoucí odborů.

Hejtman reprezentuje kraj navenek. Je volen stejně jako jeho zástupce z řad členů zastupitelstva. Oba musí být občany České republiky a za výkon své funkce odpovídají zastupitelstvu. Společně s náměstkem podepisuje právní předpisy kraje, pro výkon přenesené působnosti zřizuje na základě zmocnění v zákoně zvláštní orgány a v neposlední řadě také například odpovídá za zajištění přezkoumání hospodaření kraje. Po předchozím souhlasu ministra vnitra jmenuje a odvolává ředitele krajského úřadu a podle platných předpisů mu stanovuje plat.

Krajské úřady jsou neopomenutelným článkem veřejné správy. Tvoří je jmenovaný ředitel a zaměstnanci odborů a oddělení. Krajský úřad též plní úkoly, které mu v samostatné působnosti ukládá zastupitelstvo, pomáhá v činnosti výborům zastupitelstva a plní úkoly, které mu uložila rada kraje.

Je také výkonným orgánem v přenesené působnosti. Přezkoumává rozhodnutí, vydané orgány obce, není-li to zákonem stanoveno jinak, projednává přestupky, poskytuje odbornou a metodickou pomoc obcím atd.

Pro výkon přenesené působnosti zřizuje hejtman **zvláštní orgány kraje**, v jejichž čele stojí pouze osoba, která prokázala odbornou způsobilost v oblasti přenesené působnosti. (Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, §65)

Kraj dále disponuje poradními a iniciativními orgány, které přispívají ke zlepšení výkonu samostatné i přenesené působnosti. Aby byla zlepšena efektivita v rozhodování, zřizuje kraj finanční výbor, kontrolní výbor a výbor pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost. Dalším zřizovaným výborem je výbor pro národnostní menšiny, pokud se na území kraje nachází podle posledního sčítání lidu 5 % jiné národnosti než české. Všechny tyto výbory musí mít nejméně 5 členů a jejichmi členy nemohou být hejtman, náměstci hejtmana, ředitelé krajských

úřadů ani ti, co se zabývají rozpočtem a účetnictvím. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008) Úkolem finančního výboru je kontrola hospodaření s majetkem kraje, včetně dotací a nakládání s nimi. Kontrolní výbor pak kontroluje plnění usnesení zastupitelstva a rady kraje, dodržování právních předpisů ostatními výbory a krajským úřadem na úseku samostatné působnosti. (Zákon č.129/2000 Sb., o krajích, § 78)

Dále kraj zřizuje komise, které jsou poradními orgány kraje. Předkládají návrhy a náměty radě kraje a ze své činnosti jsou jí odpovědné.

2.3 Nižší územně samosprávné celky (obce)

Obce jsou základním územním samosprávným společenstvím občanů, které je tvořeno svým vlastním územím a vymezeno hranicemi území. V průběhu let se obce staly velice významným článkem veřejné správy, za což se zasloužila decentralizace kompetencí ze státu na územní samosprávu.

Zákon o obcích obec vymezuje jako veřejnoprávní korporaci, která má vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu. Rozpočtem se rozumí dokument, jenž obsahuje předpokládané příjmy a výdaje na jedno roční období. V právních vztazích obec vystupuje svým jménem a nese odpovědnost vyplývající z těchto vztahů.

Obec tvoří obyvatelstvo, které se sdružuje na společném katastrálně vymezeném území. Obec o své obyvatelstvo pečuje, stará se o potřeby svých občanů a všestranný rozvoj celého svého území. (Zákon č.128/2000 Sb., o obcích, §2) Samotní občané se podílejí na chodu obce, a to buď nepřímo prostřednictvím volených zástupců (v ČR jsou to členové zastupitelstva, kteří jsou zvoleni v komunálních volbách, vyhlášených prezidentem republiky), nebo přímo, tzv. dobrovolnou prací v různých komisích anebo účastí na schůzích obce, které jsou, stejně jako u krajů, veřejné. K různým otázkám týkajících se obce se občané vyjadřují v místním referendu, které se koná buď v celé obci, nebo jen v určité části obce. O tomto referendu informuje rada obce, která s návrhem musí seznámit zastupitelstvo.

Každá obec je stejně jako kraj v právním smyslu určena třemi základními činiteli, kterými jsou území, občané a působnost. Území obce je vytyčeno hranicemi, občanem je fyzická osoba s trvalým pobytem na území ČR a působnost se rozděluje na samostatnou a přenesenou.

2.3.1 Působnost obce

V rámci samostatné působnosti obec řeší záležitosti, o kterých může samostatně rozhodovat, řeší místní problémy a vytváří podmínky pro všestranný rozvoj obce. Obec má právo na samosprávu, může se samostatně rozhodovat v mnoha oblastech veřejné správy. „V ČR vykonává obec veřejnou správu a samosprávu v samostatné působnosti, tzn. Volené zastupitelstvo obce, které svým rozhodnutím svěřuje vlastní realizaci výkonným orgánům na obecním úřadě.“ (Peková, 2004)

Co se týče přenesené působnosti, obec plní funkce státní správy, musí se řídit všemi obecně závaznými rozhodnutími ústředních orgánů státní správy. Tuto působnost vykonávají výkonné orgány obcí, které jsou v činnosti kontrolovány a podřízeny orgánům státní správy. Pro účel výkonu přenesené působnosti je v zákonech a jiných předpisech označován pověřený obecní úřad. Na plnění úkolů dostávají obce peníze ze státního rozpočtu. (Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, §62)

Zákon o obcích rozděluje obce na základě rozsahu výkonu jejich přenesené působnosti na tři typy:

- Obce I. typu (obce základního typu)
- Obce II. typu (obce s pověřeným úřadem)
- Obce III. typu (obce s rozšířenou působností)

Obce prvního typu jsou převážně menší obce, které jsou zpravidla tvořeny jednou nebo několika sídelními jednotkami. Státní správu v přenesené působnosti vykonávají pouze v základním rozsahu. Vydaná nařízení se vztahují jen na jejich území. Obcím druhého typu neboli obcím s pověřeným obecním úřadem náleží větší okruh výkonu státní správy v přenesení působnosti. Vydaná nařízení se vztahují na jejich území, ale i na jejich správní obvod, který tvoří i další obce, se kterými musí mít uzavřenou veřejnoprávní smlouvu. K uzavření této smlouvy je třeba souhlas Ministerstva vnitra, kterou projednává společně s příslušným ministerstvem nebo jiným příslušným ústředním správním úřadem. Typickými působnostmi zaujímajícími roli v obcích s pověřeným obecním úřadem, jsou působnost matričního úřadu a působnost stavebního úřadu.

Obcím třetího typu, tj. obcím s rozšířenou působností (ORP), náleží největší rozsah výkonu státní správy v přenesené působnosti. Jsou tzv. mezičlánkem přenesené působnosti samosprávy mezi krajským úřadem a ostatními obecními úřady. Obce tohoto typu vykonávají

podle zákona o obcích státní správu nejen pro svůj vlastní, základní správní obvod, ale i pro další obce v okolí, se kterými mají uzavřenou veřejnoprávní smlouvu.

V tabulce č.4 je vyobrazen počet základních územně samosprávných celků podle výkonu státní správy.

Tabulka 4: Počet základních územně samosprávných celků podle výkonu státní správy

Obce se základní působností	6 254
Obce s matričním úřadem	1 233
Obce se stavebním úřadem	617
Obce s pověřeným obecním úřadem	388
Obce s rozšířenou působností	205

Zdroj: Vlastní zpracování z údajů MVČR (2021)

2.3.2 Druhy obcí

Obce se mohou různě členit. Zákon o obcích pojmově rozlišuje obec, městys, město a statutární město.

Městys je typ obcí, které svou velikostí a významem stojí mezi městem a základní obcí. Toto označení mohou používat obce, které byly městysem před 17. květnem 1954 a která o to požádají předsedu Poslanecké sněmovny. Nyní je v České republice 201 obcí, s označením městys.

Město je specifickým typem obce. V současnosti mohou toto označení získat obce, které mají alespoň 3 000 obyvatel, pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny po předchozím vyjádření vlády. (Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, §3) Pokud však byla obec městem před 17. květnem 1954, může být městem označena i bez splnění předchozí podmínky, požádá-li o to předsedu Poslanecké sněmovny.

Města jsou zpravidla charakterizovatelná především relativní velikostí, vysokou hustotou osídlení, typickou sociální a profesní strukturou obyvatel a poskytováním správních, vzdělávacích, obchodních a kulturních funkcí pro širší okolí. Nyní je v České republice 582 měst.

Posledním typem obce je **statutární město**, které se může členit na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy. Městské části a obvody nejsou právními osobami ani územně samosprávnými celky. Nelze je považovat ani za obce, ale jsou to

organizační jednotky statutárního města. Jednají pouze v záležitostech, které jim svěřuje zákon. Nemohou například vydávat obecně závazné vyhlášky nebo nařízení.

V ČR je v současné době 27 statutárních měst včetně Prahy, ač jím není zákonem stanovena. V zákoně o obcích, § 4 jsou statutárními městy stanoveny: *Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Jablonec nad Nisou, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná, Mladá Boleslav, Prostějov a Třinec.*

V tabulce 5 je vidět typ obce podle rozsahu přenesené působnosti.

Tabulka 5: Typ obce dle rozsahu přenesené státní správy

Status obce	I.	II.	III.	celkem
Obec	5 411	7	0	5 418
Městys	226	2	0	228
Město	228	174	179	581
Statutární město	0	0	26	26
celkem	5 865	183	205	

Zdroj: MVČR (2021)

2.3.3 Orgány obce

Zákon o obcích nám stanovuje několik orgánů obce. Obec je spravována zastupitelstvem obce a dalšími orgány, kterými jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce.

Zastupitelstvo obce lze označit jako kolektivní orgán, který tvoří členové zastupitelstva obce. Jsou voleni občany obce v přímých, rovných a tajných volbách. Počet členů na každé volební období musí být stanoven vždy 85 dní před konáním voleb do zastupitelstva. Tento počet není nikde přesně vymezen, pouze je zákonem upraven minimální a maximální počet členů v závislosti na počtu obyvatel dané obce. Počet členů je uveden v tabulce č.6.

Tabulka 6: Počet členů zastupitelstva v závislosti na počtu obyvatel v obci

do 500 obyvatel	5-15 členů
nad 500 do 3 000 obyvatel	7-15 členů
nad 3 000 do 10 000 obyvatel	11-25 členů
nad 10 000 do 50 000 obyvatel	15-35 členů
nad 50 000 do 150 000 obyvatel	25-45 členů
nad 150 000 obyvatel	35-55 členů

Zdroj: Zákon č.128/2000 Sb., o obcích

Mandát členů zastupitelstva vzniká zvolením a je stanoven na čtyřleté volební období. Zastupitelstvu obce patří nejvyšší postavení mezi orgány obce. Náleží mu pravomoc

rozhodovat o záležitostech, které se týkají samostatné působnosti, tudíž o věcech, které mu vymezuje zákon o obcích. Zákon zastupitelstvu umožňuje rozhodovat ve věcech například:

- vydávat obecně závazné vyhlášky
- schvalovat rozpočet obce
- rozhodovat o vyhlášení místního referenda
- zřizovat a rušit výbory, volit jejich předsedy a další členy a odvolávat je z funkce
- zřizovat a zrušovat obecní policii
- zřizovat a rušit příspěvkové organizace a organizační složky obce
- volit z řad členů zastupitelstva obce starostu, místostarosty a další členy rady obce a odvolávat je z funkce

Radu obce lze z hlediska samostatné působnosti charakterizovat jako výkonný orgán obce, který je ze své činnosti odpovědný zastupitelstvu obce. „*V oblasti přenesené působnosti radě přísluší rozhodovat jen tehdy, stanoví-li to zákon.*“ (Horzinková, Novotný, 2010) Pokud v dané obci není rada volena (má obec v zastupitelstvu členů méně než 15), její funkce z hlediska přenesené působnosti náleží zastupitelstvu a ostatní záležitosti vykonává starosta obce. Rada obce je tvořena z lichého počtu členů, a to nejméně 5 a nejvýše 11, ale nesmí to přesáhnout jednu třetinu zastupitelstva. Tvoří ji starosta, místostarosta a další členové rady, kteří jsou voleni z řad členů zastupitelstva. (Zákon č.128/2000 Sb., o obcích) Vzdá-li se starosta nebo místostarosta své funkce, nejsou již ani členy rady obce. Jednání rady jsou neveřejná, což je opakem od zastupitelstva, kde jsou jednání přístupná veřejnosti.

V zákoně č. 128/2000 Sb. o obcích radě obce například náleží:

- zabezpečovat hospodaření obce podle schváleného rozpočtu
- projednávat a řešit návrhy, připomínky a podněty předložené jí členy zastupitelstva obce nebo komisemi rady obce
- na návrh tajemníka obecního úřadu jmenovat a odvolávat vedoucí odborů obecního úřadu v souladu se zvláštním zákonem
- stanovit pravidla pro přijímání a vyřizování petic a stížností

Hlavní funkcí **starosty** obce je reprezentovat danou obec navenek. Starostou může být občan České republiky, volí ho zastupitelstvo obce a z výkonu své funkce je tak rovněž

zastupitelstvu odpovědný. Náplní práce starosty obce je svolávání a následné řízení jednání zastupitelstva obce a rady obce. Z těchto jednání musí podepisovat zápis. Starosta zaujímá místo v čele obecního úřadu (OÚ), uzavírá a ukončuje pracovní poměry zaměstnancům OÚ a taktéž jim stanovuje plat. Ze zákona je patrné, že v době nepřítomnosti starosty nebo ve chvíli, kdy starosta nemůže plně vykonávat svou funkci, ho zastupuje místostarosta, který je rovněž volen z řad členů zastupitelstva.

Starostovi náleží stejné pravomoci jako každému členovi zastupitelstva a mimo jiné

například i:

- se souhlasem ředitele krajského úřadu jmenuje a odvolává tajemníka obecního úřadu a stanoví mu plat
- odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok
- může požadovat po Policii České republiky spolupráci při zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku
- odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce

Obecní úřad tvoří starosta, místostarosta, tajemník a zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu. Ti zajišťují výkon samosprávy v přenesené působnosti. Pracují ve výkonných orgánech obecního úřadu (tzv. odborech a odděleních). (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

Obecní úřad řídí tajemník, je-li tato funkce zřízena. Ten je ze svých povinností a úkolů odpovědný starostovi obce.

Obecní úřad v rámci své samostatné působnosti plní úkoly, které mu uloží zastupitelstvo obce. Dále pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti a řídí organizace, které obec zřídila k zabezpečení veřejných statků. „*V rámci přenesené působnosti vykonává státní správu v rozsahu vymezeném zákonem o obcích, kromě činnosti, která je svěřena do působnosti zvláštního orgánu.*“ (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

Stejně jako kraj i obec zřizuje své **komise, kontrolní a finanční výbory**. I obec zřizuje výbor pro národnostní menšiny, pokud se při posledním sčítání lidu alespoň 10 % občanů hlásí k jiné národnosti. Výbory plní úkoly zastupitelstva obce a ze své činnosti jsou mu odpovědny. Tyto výbory jsou tříčlenné a jejich členy se nemůže stát starosta, místostarosta, tajemník a

osoby, které se podílí na účetnictví a rozpočtu obce. Komise je výkonným orgánem, pokud jí byl svěřen výkon přenesené působnosti a ze své činnosti je odpovědná radě obce, která ji zřizuje jako poradní a iniciativní orgán.

3. VEŘEJNÉ FINANCE A ROZPOČET ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ

Tato kapitola pojednává o veřejných financích a rozpočtech, o veřejných výdajích a příjmech územně samosprávných celků na úrovni celé České republiky a také o státních výdajích na bezpečnost. Dále lze v této kapitole vidět grafy a tabulky s výdaji a příjmy do státního rozpočtu, výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek, ale např. i graf s vývojem zadluženosti a stavu na bankovních účtech obcí a krajů.

3.1. Veřejné finance

„Termínem veřejné finance označujeme specifické vztahy a operace probíhající v rámci ekonomického systému mezi orgány a institucemi veřejné správy na straně jedné a ostatními subjekty na straně druhé (tj. občany, domácnostmi, firmami, neziskovými organizacemi apod.)“ (Hamerníková et al., 2007)

Aby mohly být činnosti (například produkce a poskytování veřejných statků, stimulace ekonomických subjektů k určitému chování prostřednictvím dotací, pokut či daní a profinancování různých transferů) profinancovány, vzniká tzv. veřejná rozpočtová soustava, jejíž hlavním úkolem je vytvořit dostatečný objem veřejných příjmů v rámci státních regionálních anebo místních rozpočtů k profinancování veřejných výdajů. (Hamerníková et al., 2007)

Jednoduše to lze shrnout tak, že veřejné finance představují veřejné peněžní prostředky, které jsou součástí ekonomiky státu a které jsou dále vynakládány formou veřejných výdajů na pořizování veřejných statků a služeb.

Mezi základní prvky veřejných financí se řadí veřejné výdaje a příjmy (zejména daně). Z těchto základních prvků jsou pak dále vymezeny klíčové pojmy jako například deficit, veřejný dluh, rozpočtový proces, rozpočtová a fiskální politika. (Hamerníková et al., 2007)

3.1.1. Veřejné příjmy

Veřejné příjmy jsou podle Hamerníkové et al., 2007 „*obecné příjmy plynoucí do veřejných rozpočtů, a to jak do rozpočtu státního, tak rozpočtů krajů a obcí, do parařiskálních fondů, ale také do rozpočtů zdravotních pojiřtoven.*“ Dlouhodobě i v rámci hospodářských cílů by měl být hlavním cílem rozpočtové politiky vyrovnaný rozpočet.

Veřejné příjmy mají za úkol plnit tzv. základní funkce, a to funkci fiskální, redistribuční a stabilizační. K výkonu těchto funkcí je stát vybaven zákonodárnou a výkonnou mocí. Obsahem fiskální neboli alokační funkce jsou činnosti, které souvisí s produkcí, zabezpečováním a financováním veřejných statků a služeb. Hlavním kritériem při řešení dané otázky je efektivnost. Proto se alokační funkce řadí mezi nejdůležitější funkci veřejných rozpočtů.

Redistribuční funkce souvisí s otázkou přerozdělování. Jednou z podmínek fungující ekonomiky je sociální smír. Aby byl tento smír zachován, je nutné, aby ekonomický systém přijal opatření, kdy se v opodstatněných případech přesunula část prostředků bohatších jednotlivců na ty, kteří jsou chudší. Realizuje se to například pomocí transferových plateb, které mají charakter buď peněžní, nebo věcný. Transferové platby tvoří ve vyspělých zemích v průměru polovinu všech veřejných výdajů.

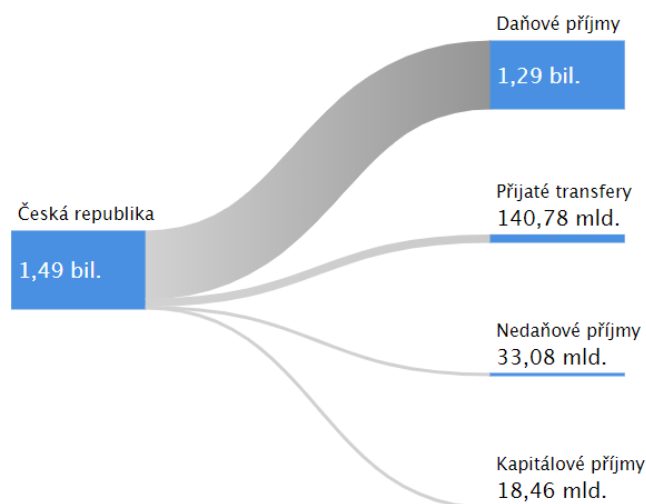
Stabilizační funkce je realizována prostřednictvím hospodářské politiky státu, což představuje označení pro státní zásahy do ekonomiky. Realizací stabilizační funkce státu stát usiluje o minimalizaci výkyvů ekonomiky a dosahování ekonomické stability prostřednictvím monetární a fiskální politiky. Cílem je zabezpečení přiměřené míry zaměstnanosti, přijatelná cenová stabilita, rovnovážná platební bilance a předpokládané tempo růstu.

Nejvýznamnější část příjmů tvoří daně. Výběr daní je určen a oprávněn zákonem, neboť představuje částečné odevzdávání majetku poplatníků do veřejného rozpočtu. Daně mají charakter běžných příjmů, které se dělí na daňové a nedaňové. Většina běžných příjmů má pravidelně se opakující charakter. Historicky vzato jsou daně cenou za veřejné služby nebo statky, které stát (dříve panovník) a územní samospráva pro různé subjekty zajiřtují a financují či spolufinancují. Teprve ve 20. století se daně staly také nástrojem redistribuce a stabilizace ekonomiky. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

Daňové příjmy patří mezi nenávratné veřejné příjmy do státního rozpočtu a jsou objemově největší a rozhodující. Mezi nedaňové příjmy patří jak nenávratné veřejné příjmy ze státního

rozpočtu (např: příjmy z pronájmu majetku, dary, uživatelské poplatky za smíšené veřejné statky atd.), tak i návratné příjmy (např: krátkodobé úvěry a půjčky).

V následujícím obrázku jsou vidět skutečné příjmy a jejich složení. Jak již bylo řečeno výše, daně tvoří největší část příjmů státního rozpočtu a jak lze z obrázku č. 1 vidět, z celkových 1,49 bil. činí daňové příjmy 1,29 bil.

Obrázek 1: Skutečné příjmy ČR a jejich složení

Zdroj: Převzato z Monitor-státní pokladna (2022)

3.1.2. Veřejné výdaje

Veřejné výdaje lze charakterizovat jako finanční prostředky, jimiž se financují veřejné potřeby, a to jak na úrovni státu, tak na úrovni územních samospráv. Jsou alokovány v rámci rozpočtové soustavy na realizaci fiskálních funkcí státu a jejich financování je prováděno za různými účely-zdravotnictví, obrana, vzdělání, bezpečnost apod. Jsou v nich zahrnuty i jiné sociální dávky, důchody, platy státních zaměstnanců a dotace. Nelze opomenout, že s veřejnými výdaji souvisí i výdaje na obsluhu státního dluhu, odvody do rozpočtu Evropské unie a další.

Veřejné výdaje lze vnímat jako jeden z nástrojů, který slouží pro stanovení poměrů mezi soukromým a veřejným sektorem. Výdaje, které plynou z centrálního rozpočtu zahrnují vládní výdaje (příkladem jsou platy státním zaměstnancům, platy policistům, hasičům, učitelům atd.) a transferové platby, které představují výdaje na jednotlivce (například dávky v nezaměstnanosti, výdaje na penze apod.)

Ze státního rozpočtu plynou výdaje například na peněžní prostředky na nákup zboží, poskytování dotací, peněžní prostředky na financování běžných a kapitálových potřeb neziskových organizací, které zřídil stát pro zabezpečení veřejných statků atd. Výdaje státního rozpočtu mají podobu buď běžných, nebo kapitálových výdajů, dotací a nenávratných a návratných výdajů.

Běžné výdaje se každoročně opakují, ale jejich výše je pokaždé jiná. Kapitálové jsou jednorázové výdaje, které stát vydává na investice do veřejného sektoru. Další skupinou jsou dotace, které mají podobu též běžných a kapitálových, ale také je lze rozdělit účelově a neúčelově. Účelové dotace jsou poskytovány na konkrétní služby či statky. Naproti tomu neúčelové neboli obecné se poskytují na financování širokého spektra statků a služeb. Velký význam z hlediska objemu mají pro státní rozpočet nenávratné výdaje. V ČR se ale také můžeme setkat s výdaji návratnými, což jsou finanční výpomoci, tzv. návratné půjčky.

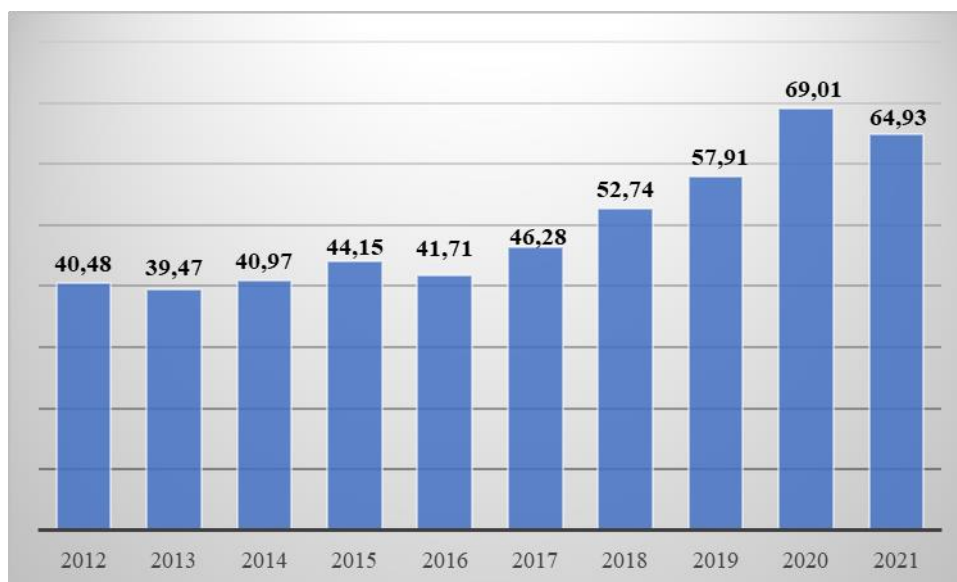
V následující tabulce č. 7 lze vidět časovou řadu státního rozpočtu v letech 2012-2021. Z důvodu ekonomického růstu, inflace a jiných vlivů je jasné, že jsou příjmy i výdaje rok od roku vyšší. Nejvyšší výdaje byly v letech 2020 a 2021. Příčinou takto vysokého rozpočtu byla situace covidu, kdy stát musel nakoupit velké množství zdravotnického materiálu a vakcín. V každém roce byl státní rozpočet s příjmy a výdaji nad limit, vyjma let 2016 a 2018. To jsou jediné roky, kdy nebyl státní rozpočet v deficitu. Uvedené částky jsou v miliardách Kč.

Tabulka 7: Veřejné příjmy a výdaje státního rozpočtu v letech 2012-2021 v mld. Kč

Rok	Příjmy	Výdaje	Bilance
2012	1051,87	1152,18	-100,79
2013	1091,86	1172,93	-81,06
2014	1133,83	1211,39	-77,57
2015	1234,52	1297,32	-62,80
2016	1281,62	1219,84	61,77
2017	1273,64	1279,80	-6,15
2018	1403,92	1400,97	2,94
2019	1523,22	1551,74	-28,52
2020	1475,48	1842,93	-367,45
2021	1487,24	1906,93	-419,69

Zdroj: Monitor-státní pokladna (2022)

S ohledem na zaměření této práce na obrázku č. 2 lze najít výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek. Jak je zřejmé, tak od roku 2012 do roku 2016 částka výdajů kolísá. V roce 2013 lehce klesla, poté se v letech 2013 a 2014 zvýšila, ale s příchodem roku 2015 již zase klesla o 3 mil. V dalších letech již výdaje rostou, vyjma roku 2021, kdy částka klesla o 5 mil. korun. Uvedené částky jsou v miliardách Kč.

Obrázek 2: Výdaje na bezpečnost v letech 2012-2021 v mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování z údajů Monitor-státní pokladny (2022)

Pro představu o struktuře výdajů na bezpečnost v roce 2021 byly vynaloženy částky v těchto oblastech:

1. Bezpečnost a veřejný pořádek
2. Činnost ústředního orgánu státní správy v oblasti bezpečnosti a veřejného pořádku
3. Opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a proti financování terorismu

Nejvyšší objem peněz z celkové částky 64 314,40 mil (viz předchozí tabulka) byl vynaložen na první bod (bezpečnost a veřejný pořádek) a to v částce 54 889,65 mil. Kč. Z této sumy vedl největší podíl peněz na platy zaměstnanců bezpečnostních sborů a ozbrojených sil ve služebním poměru (24 706,10 mil). Na druhý bod plyne částka 9 324,47 mil. Kč, z čehož je nejvyšší objem peněz vynaložen na zpracování dat a služby související s informační a komunikační technologií (2 009,97 mil) a na třetí bod již plyne částka 100,28 mil. Kč, z níž nejvyšší podíl (42,93 mil) je na platy zaměstnanců na služebních místech podle zákona o státní službě.

3.2 Rozpočtová skladba a finanční systém územní samosprávy

Územní samospráva je jako nestátní subjekt na státu podle zákona nezávislá, ale jelikož má stát zákonodárnou moc, ovlivňuje územní samosprávu v postavení, funkci a hospodaření prostřednictvím legislativy. Hospodaření územních samospráv je pod státním dozorem, je jím kontrolováno a koordinováno pomocí fiskální politiky.

Finanční stránku článků územní samosprávy tvoří jejich územní rozpočet a mimorozpočtové fondy. „*Zatímco sestavování územního rozpočtu a hospodaření podle něho v průběhu rozpočtového období je na každé úrovni územní samosprávy pro jednotlivé subjekty územní samosprávy ve všech vyspělých zemích ze zákona povinné, vytváření mimorozpočtových fondů a jejich využití v systému financování potřeb územní samosprávy je zpravidla v kompetenci územní samosprávy.*“ (Peková, 2011) Pro financování potřeb obcí a regionů neexistuje žádný univerzální systém. Každá země má svůj individuální, zejména „*ve struktuře rozpočtových příjmů a výdajů, v míře fiskální decentralizace i decentralizace ve veřejném sektoru, u financování rozsahu a kvality vzácných statků zabezpečovaných v lokálním a regionálním veřejném sektoru.*“ (Peková, 2011)

Základní požadavky a specifika stanovila Evropská charta místní samosprávy a Evropská charta regionální samosprávy. Například v době hospodářské krize může být zvolený systém finanční správy problematický (z hlediska změny okolností, za kterých funguje, změna cílů a nástrojů municipální a regionální politiky, které souvisí se změnami politiky hospodářské a finanční, včetně stabilizační funkce státu). Z tohoto důvodu jsou k tomu vytvořeny požadavky (principy), které by měly být optimální pro fungování finančního systému územní samosprávy. Základním principem je hospodaření podle ročního rozpočtu. Ten je rozhodujícím nástrojem financování potřeb jednotlivých článků územní samosprávy, a také je důležitým finančním plánem pro dané rozpočtové období.

Dalším principem je vytváření mimorozpočtových fondů. To je však omezené, aby nedošlo k čerpání prostředků, které jsou účelově vymezeny. Jako další principy lze zmínit konzistenci finančního systému územní samosprávy s veřejnými financemi jako celku, určitou míru soběstačnosti, rozhodovací pravomoc a odpovědnost za důsledky rozhodnutí, slušnost a spravedlnost, princip solidarity mezi bohatšími a chudšími, publicitu informací o hospodaření územní samosprávy, na které má každý občan právo a další.

Jak již bylo zmíněno, územní samospráva je nezávislá na státu, ale stát provádí určitý stupeň kontroly, jelikož stát poskytuje územním samosprávným celkům značnou část finančních

zdrojů ze státního rozpočtu. Za významný nepřímý nástroj kontroly a prosazování vlivu státu na územní samosprávy jakožto nestátního subjektu lze považovat dotační systém. (Peková, 2011)

Všechny principy spolu souvisí, avšak intenzita působení je různá. „*Ve svém komplexu by měl finanční systém na úrovni územní samosprávy optimálně využívat jednotlivé funkce veřejných financí podle zásad teorie fiskálního federalismu, měl by napomáhat hospodárnému a efektivnímu využití finančních zdrojů soustředovaných v celé rozpočtové soustavě a umožňovat optimální sociálně ekonomický rozvoj obcí a regionů.*“ (Peková, 2011)

Rozpočtová skladba představuje jednotné povinné třídění peněžních operací veřejných rozpočtů. (Hamerníková et al., 2007) Umožňuje srovnatelné sledování příjmů, výdajů, salda hospodaření a financování salda v soustavě veřejných rozpočtů České republiky. Rozpočtovou skladbu upravuje vyhláška 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě, která definuje rozpočtovou skladbu jako „*soustavu třídění příjmů a výdajů organizačních složek státu (ale i obcí, krajů a státu samotného) pro sledování plnění státního rozpočtu.*“

Podle paragrafu 12 zákona č.250/2000 Sb. se rozpočet povinně sestavuje v třídění podle rozpočtové skladby, kterou stanoví Ministerstvo financí onou vyhláškou. (Tocauer, Schneiderová, 2019) „*Obecně si lze rozpočtovou skladbu představit jako číselník, kterým se klasifikují peněžní operace podle různých hledisek do jednotek třídění.*“ (Tocauer, Schneiderová, 2019)

Veřejné příjmy se třídí nejenže na návratné a nenávratné, běžné a kapitálové, obligatorní a fakultativní, ale také na příjmy, které plynou státu nebo územní samosprávě. Logicky řečeno, státní příjmy putují do státního rozpočtu nebo do státních mimorozpočtových fondů.

Příjmy územních samosprávných celků jsou pak tedy ty, které plynou do rozpočtů, případně mimorozpočtových fondů jednotlivých stupňů územní samosprávy a článku na municipální a regionální úrovni.

Podle Provazníkové (2015), má na optimálním přiřazení příjmů, rozdělení odpovědnosti za zabezpečování a financování veřejných statků mezi jednotlivé články, či úrovně, zásluhu fiskální federalismus, jehož ústředím bodem je zkoumání finančních vztahů mezi vládou a nižšími správními úrovněmi.

Lze tedy říci, že je fiskální federalismus objektivní, pokud se ve veřejné správě vyskytují alespoň dvě úrovně: ústřední a místní. Jak z výše uvedeného vyplývá, fiskální federalismus se zabývá především finančními vazbami.

Rozlišují se dva typy fiskálního federalismu:

- Horizontální model
- Vertikální model

V praxi se však uplatňuje kombinace těchto dvou modelů. „Každá vládní úroveň má své vlastní příjmy, které jsou doplněny o dotace z vyššího rozpočtu.“ (Provazníková, 2015)

V tabulce č. 8 je vidět časová řada rozpočtu obcí v letech 2012-2021. Jak je z tabulky patrné, příjmy se rok od roku zvyšují. Výdaje také stoupají, mimo let 2015 a 2016, kdy klesly. Uvedené částky jsou v miliardách Kč.

Tabulka 8: Příjmy a výdaje obcí v letech 2012-2021 v mld. Kč

Rok	Příjmy	Výdaje	Bilance
2012	241,07	234,88	6,19
2013	256,17	238,47	17,70
2014	272,91	263,74	9,17
2015	279,44	257,60	21,84
2016	278,94	239,24	39,71
2017	294,23	272,80	21,44
2018	330,85	322,57	8,28
2019	360,46	334,93	25,53
2020	368,98	349,94	19,04
2021	392,40	359,08	33,33

Zdroj: Vlastní zpracování podle údajů Monitor-státní pokladny (2022)

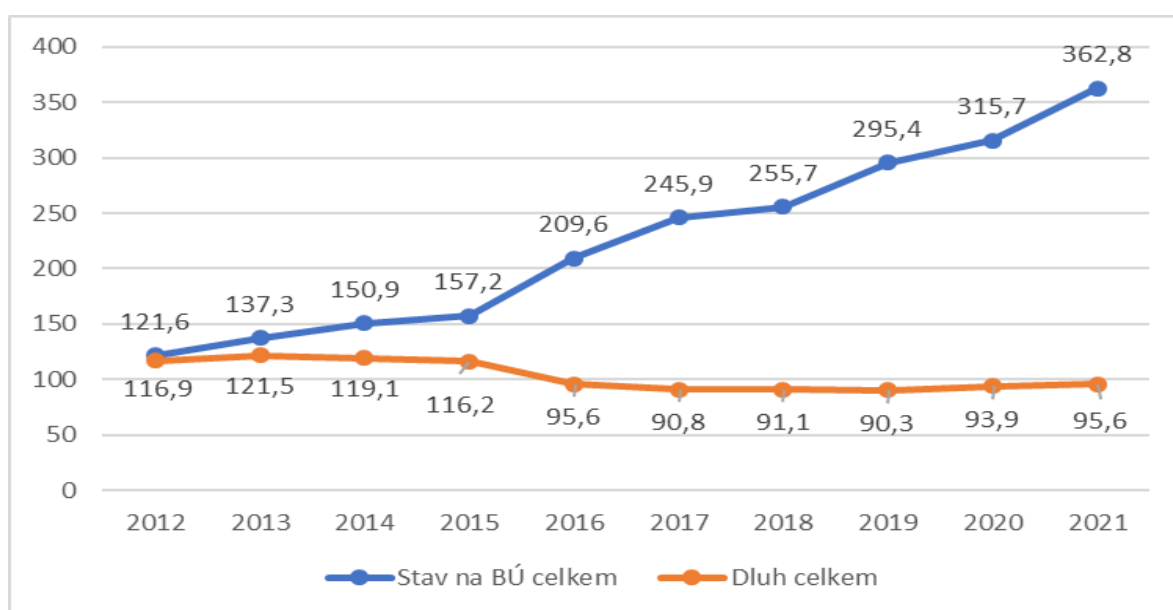
Podobně je tomu u rozpočtů krajů v tabulce č. 9. Zde kraje přesáhly rozpočet v letech 2012, 2015 a 2020. U krajů se každým rokem příjmy i výdaje zvyšují. V letech 2013,2014,2016, 2017, 2018, 2019 a 2021 výdaje nepřesáhly příjmy. Uvedené částky jsou v miliardách Kč.

Tabulka 9: Příjmy a výdaje krajů v letech 2012-2021 v mld. Kč

Rok	Příjmy	Výdaje	Bilance
2012	136,58	138,71	-2,13
2013	138,82	136,87	1,95
2014	146,44	141,90	4,54
2015	160,76	161,16	-0,40
2016	168,31	155,59	12,72
2017	181,65	172,56	9,09
2018	205,80	205,72	0,08
2019	238,54	232,71	5,83
2020	262,34	267,37	-5,03
2021	291,31	283,39	7,92

Zdroj: Vlastní zpracování podle údajů Monitor-státní pokladny (2022)

Na obrázku č. 3 lze pro změnu vidět vývoj zadluženosti a stavu na bankovních účtech územních samospráv. Na grafu vidíme, že stav na bankovních účtech je rok od roku vyšší a zadluženost se snižuje. Například v roce 2012 byla zadluženost necelých 117 mld. a stav na bankovních účtech 121 mld.. V letech 2013 a 2014 se zadluženost i stav na bankovních účtech zvyšuje a od roku 2015 již zadluženost začíná klesat. Například v roce 2016 vzrostl příjem na bankovních účtech na 209 mld. a zadluženost je razantně nižší (95 mld.). Od téhož roku se již zadluženost drží v rozmezí 90-95 mld., ale stav na bankovních účtech stoupá. V posledním uvedeném roce je příjem na bankovním účtu 362 mld.

Obrázek 3: Vývoj stavu na bankovním účtu a zadluženosti územních samospráv v letech 2012-2021 v mld. Kč

Zdroj: Monitor-státní pokladny (2022)

V tabulce č. 10 jsou vidět příjmy a výdaje územně samosprávných celků na bezpečnost a veřejný pořádek v letech 2012-2021. Jak je zřejmé, tak výdaje jsou rok od roku vyšší vyjma roku 2013, kdy příjmy i výdaje nepatrně klesly. Pro zajímavost lze uvést, kam zhruba plynou nejvyšší částky, a to na: platy zaměstnanců v pracovním poměru vyjma zaměstnanců na služebních místech, povinné pojistné a sociální zabezpečení, povinné pojistné na veřejné zdravotní pojištění, neinvestiční příspěvky zřízeným příspěvkovým organizacím, nákup ostatních služeb. Dále pak již ne tak vysoké částky plynou na elektrickou energii, dopravní prostředky, náhrady mezd v době nemoci, nájemné, stroje, přístroje a zařízení, prádlo, oděv a obuv, pohonné hmoty a maziva a spoustu dalších. U všech let se to liší pouze nepatrně. Uvedené částky jsou v milionech Kč.

Tabulka 10: Příjmy a výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek územních samosprávných celků v letech 2012-2021 v mil. Kč

Rok	Příjmy	Výdaje	Celkem
2012	450,84	5 635,33	6 086,17
2013	403,83	5 561,31	5 965,14
2014	431,08	5 727,74	6 158,82
2015	397,42	5 997,97	6 395,39
2016	421,93	6 388,20	6 810,13
2017	381,99	6 927,52	7 309,51
2018	373,70	7 381,77	7 755,47
2019	389,66	7 908,37	8 298,03
2020	310,64	8 451,42	8 762,06
2021	324,41	8 508,61	8 833,02

Zdroj: Vlastní zpracování podle údajů Monitor-státní pokladny (2021)

4. ANALÝZA FINANCOVÁNÍ BEZPEČNOSTI V OBCI JAROMĚŘ

Tato kapitola se věnuje již samotné Obci Jaroměř, která byla pro tuto práci vybrána, jelikož zde žiji a zajímá mě, jak naše obec disponuje s penězi na bezpečnost. První podkapitola slouží k samotnému popisu města, druhá bude zaměřena na výdaje na bezpečnost v Královohradeckém kraji a okrese Náchod. Dále je zde uvedena analýza financování bezpečnosti v Jaroměři a poslední část je zaměřena na projekty týkající se bezpečnosti, které se v Jaroměři uskutečnily anebo teprve uskuteční.

4.1. Charakteristika obce Jaroměř a regionu, kde se nachází

Jaroměř je městem ležícím ve Východních Čechách, přesněji řečeno v Královohradeckém kraji cca 20 km od města Hradec Králové. Město Jaroměř je známé také jako město zahrad a parků na soutoku tří řek Labe, Úpy a Metuje, dále jako královské věnné město anebo jako císařská pevnost. Jaroměř je místem, které zve turisty k návštěvě svými památkami a kulturními tradicemi. Mezi nejvýznamnější památky lze zařadit gotický chrám sv. Mikuláše s bohatě zdobeným hlavním oltářem. Na historickém náměstí dominuje Mariánský sloup z let 1722-1727 od známého sochaře M. B. Brauna. Jaroměř se dále pyšní veřejnými budovami a hlavně školami, postavenými na přelomu 19. a 20. století. K předním památkám moderní české architektury patří Wenkeův dům, který byl postaven v roce 1911 podle návrhu J. Gočára. Nyní je sídlem městského muzea a galerie. Mezi další zajímavosti patří Železniční muzeum, které je vybaveno historickými stroji, vagony, železničními doplňky a reáliemi či Muzeum magie, které přiláká zejména děti.

V neposlední řadě je největším lákadlem pevnostní město **Josefov** se svými podzemními chodbami a bohatou historií. Spolu se svým sesterským městem Terezínem byl vybudovaný na příkaz císaře Josefa II. v osmdesátých až devadesátých letech 18. století. Josefov je součástí Jaroměře od roku 1948 a od roku 1971 je prohlášen za městskou památkovou rezervaci.

Každoročně zde probíhají různé kulturní akce jako Masopust, Oživlý Josefov, velikonoční a vánoční trhy a další, které přilákají širokou veřejnost.

Na rozloze 23,95 km² žije 12 260 obyvatel. Mimo Josefova k Jaroměři náleží ještě dalších 7 částí (Cihelny, Jakubské předměstí, Jezbiny, Pražské předměstí, Semonice a Starý Ples) a jakožto správnímu obvodu obce s rozšířenou působností (ORP) k městu Jaroměř spadá ještě 14 obcí, které lze vidět na obrázku č. 4.

Obrázek 4: Správní obvod ORP Jaroměř

Zdroj: Převzato z webu jaromer-josefov.cz (2009)

V tabulce číslo 11 jsou shrnuty základní údaje o obcích, které spadají do území rozšířené působnosti obce Jaroměř, jejich rozlohu v km² a počet obyvatel. Údaje jsou z roku 2021.

Tabulka 11: Obce spadající do ORP Jaroměř, jejich rozloha a počet obyvatel

Název	Rozloha km ²	Počet obyvatel
Dolany	16,78	661
Heřmanice	6,94	445
Hořenice	3,27	152
Chvalkovice	12,3	792
Jasenná	12,74	740
Nový Ples	7,12	349
Rasošky	5,51	720
Rožnov	5,42	373

Rychnovek	11,34	641
Šestajovice	7,51	168
Velichovky	7,99	736
Velký Třebešov	3,13	311
Vlkov	5,26	391
Zaloňov	9,22	437

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2021)

Jelikož město Jaroměř leží v Královehradeckém kraji a tato práce se zaměřuje na financování bezpečnosti, lze zde uvést pár údajů, které se týkají kraje a okresu, ve kterém se Jaroměř nachází. Bezpečnostní situace v konkrétní obci je totiž do značné míry ovlivňována nejen vnitřními faktory, ale také extrémními podněty, které přicházejí z jejího bezprostředního okolí.

Ke konci roku 2021 měl Královehradecký kraj celkem 542 583 obyvatel a rozloha činí 4 759 km². Na území tohoto kraje leží celkem 448 obcí, z nichž má 48 status města a 12 status městyse. Kraj dále disponuje pěti okresy, které jsou vidět na obrázku č. 4.

Obrázek 5: Okresy Královehradeckého kraje

Zdroj: Převzato z risy.cz (2021)

Míra nezaměstnanosti v Královéhradeckém kraji je 2,83 %. Níže v tabulce č. 12 lze vidět údaje z roku 2021 o kriminalitě, nehodovosti, zaměstnaných a nezaměstnaných osobách a počtu dopravních nehod v Královéhradeckém kraji přepočteno na 10 000 obyvatel.

Tabulka 12:Kriminalita, nehodovost a nezaměstnanost v Královéhradeckém kraji přepočteno na 10 000 obyvatel

Název	Hodnoty
Uchazeči o zaměstnání	195
Registrované trestné činy	97
Dopravní nehody	91

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2021)

Jedním z pěti okresů Královéhradeckého kraje je okres Náchod, v němž zmiňovaná obec leží. Rozloha tohoto okresu je 852 km², nachází se zde 78 obcí a žije zde 107 973 obyvatel. Míra nezaměstnanosti v okrese Náchod činí 3,70 %.

I zde je uvedena tabulka č. 13 s údaji o kriminalitě a nehodovosti a počtu nezaměstnaných osob přepočteno na 10 000 obyvatel.

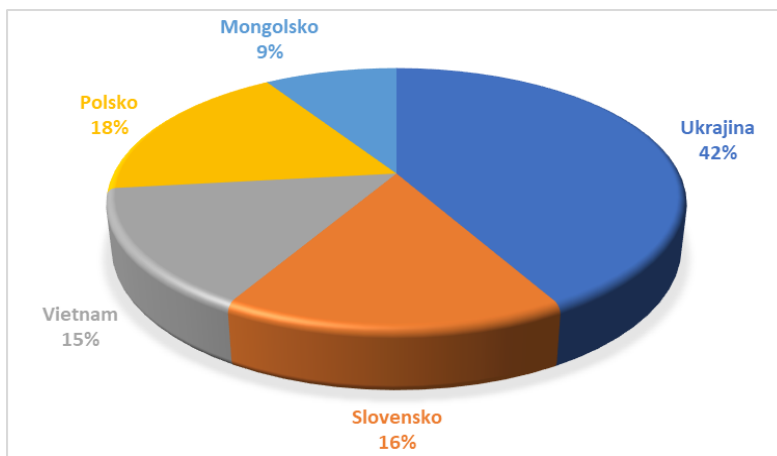
Tabulka 13:Kriminalita, nehodovost a nezaměstnanost v okrese Náchod přepočteno na 10 000 obyvatel

Název	Hodnoty
Uchazeči o zaměstnání	247
Registrované trestné činy	106
Dopravní nehody	79

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů ČSÚ (2021)

Po porovnání těchto dvou tabulek je zřejmé, že v Královéhradeckém kraji vzniká více dopravních nehod, ale okres Náchod má více uchazečů o zaměstnání, tím pádem i vyšší míru nezaměstnanosti, ale i více registrovaných trestných činů.

Dále je v Královéhradeckém kraji evidováno 3 259 cizinců, čímž se řadí na druhé místo v nejvyšším počtu ze všech pěti okresů. Jejich jednotlivý procentuální podíl je obsažen v obrázku č. 6.

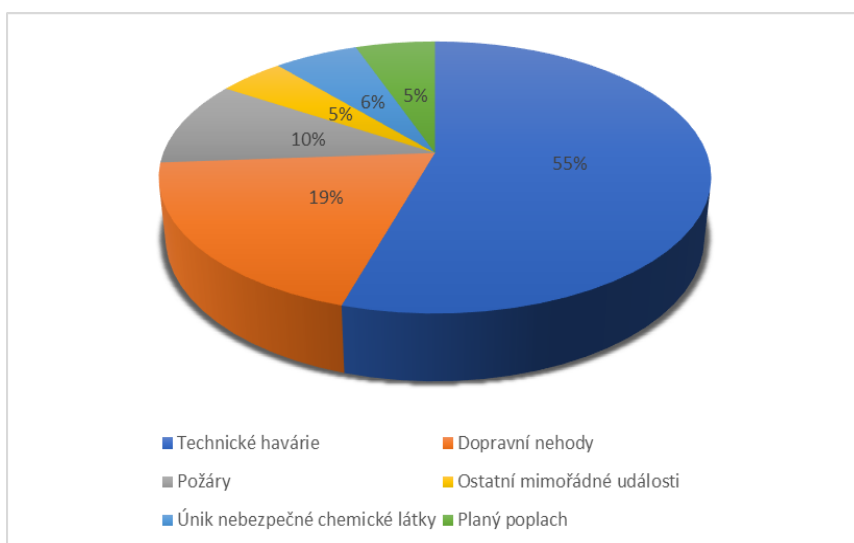

Obrázek 6: Procentuální podíl cizinců na území okresu Náchod

Zdroj: Vlastní zpracování z údajů statistické ročenky Královehradeckého kraje 2021

Co se týče míry nezaměstnanosti v Jaroměři, číslo šplhá ke **4,3 %** a počet uchazečů o zaměstnaní činí **561**.

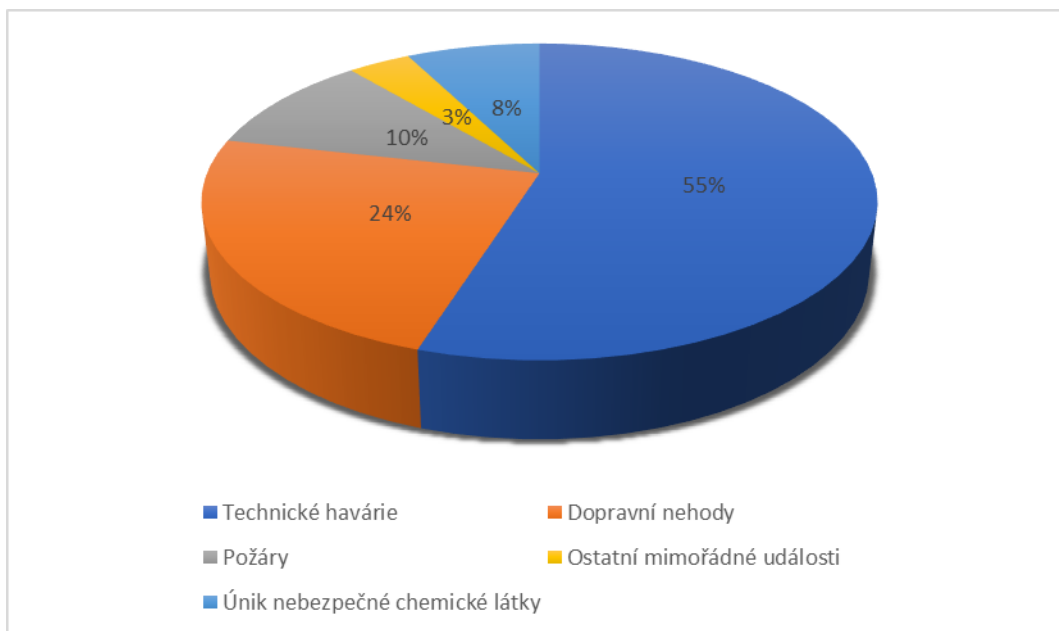
V Královehradeckém kraji vzniklo v roce 2021 celkem 7 529 událostí. Jednotlivé počty událostí lze vyčíst z obrázku č. 7 Z tohoto celkového počtu je nejvyšší počet událostí typu technické havárie, kdy číslo šplhá k 4 140. Dalšími nejvyššími počty jsou dopravní nehody (1 451) a požáry (764). V porovnání s rokem 2020, kdy počet událostí byl 7 659, počet událostí klesl o 130 událostí. U všech těchto událostí byl přítomný Hasičský záchranný sbor.

Obrázek 7: Počty událostí v Královehradeckém kraji v procentech

Zdroj: Vlastní zpracování podle údajů ze statistické ročenky Královehradeckého kraje 2021

Se zásahem HZS bylo v Jaroměři evidováno celkem 224 událostí. Jednotlivé počty událostí jsou vyobrazeny na obrázku č. 8. Z celkových 224 byl nejvyšší počet též technických havárií (123), dalším vysokým číslem byly dopravní nehody (53), následují požáry (23), únik nebezpečných látek (17) a ostatní mimořádné události (8).

Obrázek 8: Počty událostí v Jaroměři v procentech

Zdroj: Převzato ze statistické ročenky HZS Královehradeckého kraje (2021)

Pro porovnání kraje a ORP Jaroměř je z předchozích obrázků patrné, že u obou dvou jsou nejvyšší počty technických havárií, kde je to 55 %, následují dopravní nehody. Zde se čísla liší. Pro Královehradecký kraj je to 19 %, pro ORP Jaroměř 24 %. Dalším vysokým číslem jsou požáry, kterých je 10 %, ostatní mimořádné události na úrovni kraje 6 % a obce Jaroměř 3 %, a únik nebezpečných látek je na úrovni kraje 6 %, na úrovni ORP Jaroměř 8 %.

V tabulce č. 14 lze vidět druhy událostí se zásahem JPO a časovou řadu z let 2017-2021 na úrovni celého Královehradeckého kraje. Z tabulky je vidět, že se počty události pohybují v každém roce jinak. Nejvyšší počet požárů byl v roce 2018, nejnižší v roce 2017. Dopravní nehody rok od roku klesají. Technické havárie vzrostly v roce 2020 o cca 400 zásahů. Úniky nebezpečných látek se pohybují relativně stále stejně.

Tabulka 14: Porovnání události v Královohradeckém kraji letech 2017- 2021 přepočteno na 10 000 obyvatel

Druh události	2017	2018	2019	2020	2021
Požár	12,62	20,33	17,05	14,80	14,08
Dopravní nehody	31,76	30,74	30,65	28,62	26,74
Ostatní mimořádné události	0,44	0,07	0,04	5,79	6,36
Technické havárie	69,92	70,48	69,85	76,30	75,75
Únik nebezpečných chemický látek	7,59	8,48	7,74	8,39	8,15
Celkem	122,34	130,10	125,33	133,90	131,08

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů ze statistické ročenky HZS Královohradeckého kraje (2021)

V tabulce číslo 15 je uvedena časová řada z let 2017-2021 počtu událostí v ORP Jaroměř. Jak je z tabulky zřejmé, nejvyšší počet událostí byl v roce 2018 a nejnižší v roce 2021. Zatímco v letech 2018-2019 byl vysoký nárůst požárů, tak se ve stejných letech snížil počet dopravních nehod. Nejvyšší počet technických havárií byl v roce 2017, nejnižší opět v roce 2021. Naopak v roce 2021 byl zaznamenán nejvyšší počet úniku nebezpečných chemických látek.

Tabulka 15: Porovnání události v ORP Jaroměř v letech 2017- 2021 přepočteno na 10 000

Druh události	2017	2018	2019	2020	2021
Požár	20,39	37,52	32,63	21,21	18,76
Dopravní nehody	57,10	46,49	44,05	48,94	43,23
Ostatní mimořádné události	6,53	9,79	2,45	11,42	6,53
Technické havárie	128,87	119,09	119,09	115,01	100,33
Únik nebezpečných chemický látek	8,16	12,23	10,60	12,23	13,87
Celkem	221,04	225,12	208,81	208,81	182,71

Zdroj: Vlastní zpracování podle údajů statistických ročenek HZS Královohradeckého kraje z let 2017-2021

Pro lepší přehled je níže zpracována tabulka číslo 16 v procentech Výrazně se liší pouze v úniku nebezpečných látek, kdy pro Královohradecký kraj je to ve všech uvedených letech 6%, ale pro ORP Jaroměř se to v každém roce liší v rozmezí 4-8 %. Stejně tak je tomu u ostatních mimořádných událostí, kdy u kraje je to v letech 2017-2019 0% , v letech 2020 to již byly 4 % a v roce 2021 dokonce 5 %. V ORP Jaroměř se ostatní mimořádné události pohybují v rozmezí 1-6 %, přičemž 1 % bylo v roce 2019 a 6 % v roce 2020.

Tabulka 16: Porovnání událostí Královehradeckého kraje a ORP Jaroměř v procentech

Druh události	Královehradecký kraj	ORP Jaroměř
Technické havárie	51-55 %	53-58 %
Požáry	10-15 %	9-17 %
Dopravní nehody	19-24 %	21-26 %
Únik nebezpečných látek	6%	4-8 %
Ostatní mimořádné události	0-5 %	1-6 %

Zdroj: Vlastní zpracování

V Jaroměři dále sídlí Policie ČR, nově dálniční policie, HZS Královehradeckého kraje s několika JSDH, které sídlí v okolních obcích a v Josefově má sídlo Městská policie.

4.2 Celkové příjmy a výdaje obce Jaroměř

V tabulce č. 17 jsou vidět celkové příjmy a výdaje obce v letech 2017-2021. Výdaje jsou v každém roce vyšší než příjmy. V letech 2020 a 2021 se příjmy lišily o cca milion korun. Výdaje pak pouze o pár tisíc.

Tabulka 17: Příjmy a výdaje ORP Jaroměř v mil. Kč

Rok	Příjmy	Výdaje	Celkem
2017	228,89	306,94	535,83
2018	262,53	354,62	617,15
2019	310,88	489,95	800,83
2020	338,70	501,28	839,98
2021	339,93	501,70	841,63

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů z Monitor státní pokladny (2021)

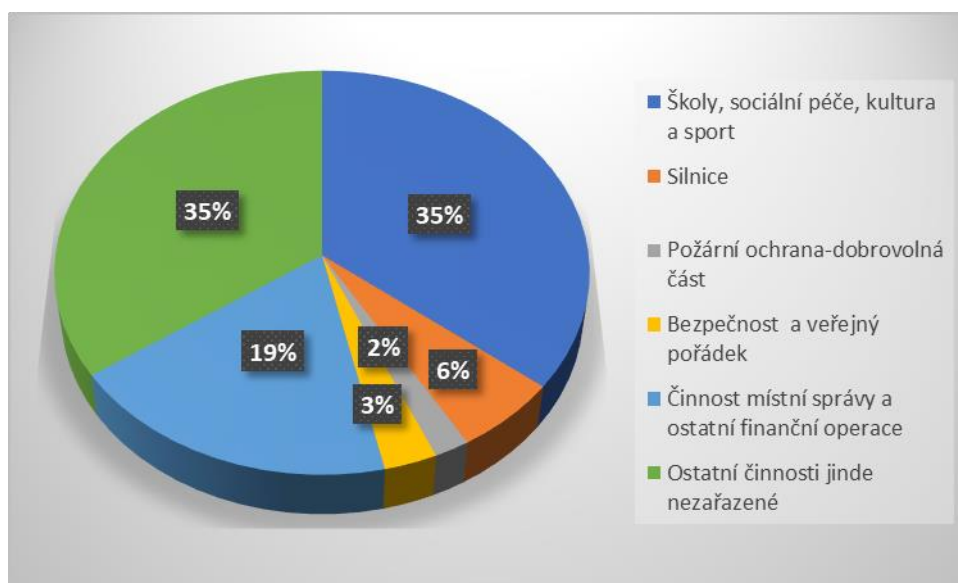
V následující tabulce č. 18 lze vidět příjmy a výdaje obce Jaroměř na bezpečnost a veřejný pořádek a požární ochranu, které plynou z celkových příjmů a výdajů (viz tabulka č.17). Jak je z tabulky patrné, nejvyšší podíl příjmů a výdajů plyne na bezpečnost a veřejný pořádek. Na požární ochranu plynulo v roce 2020 10,86 mil. Kč a v roce 2021 o milion méně. Příjmy a výdaje jsou rok od roku vyšší.

Tabulka 18: Příjmy a výdaje vynaložené na bezpečnost a veřejný pořádek a požární ochranu v mil. Kč

Rok	Bezpečnost a veřejný pořádek	Požární ochrana-dobrovolná část	Ostatní záležitosti bezpečnosti a veřejného pořádku	Požární ochrana-profesionální část
2017	12,33	2,22	2,42	0
2018	15,86	2,22	4,23	0,16
2019	16,88	2,32	1,19	0,13
2020	17,61	10,86	1,34	0,13
2021	16,46	9,67	0,89	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů z Monitor státní pokladny (2021)

V obrázku č.9 lze vidět na co všechno byly vynaloženy výdaje z obecního rozpočtu v roce 2021 (pro lepší přehled v grafu je zde uvedena jen cca čtvrtina ze všech položek, a to s nejvyššími výdaji). Na bezpečnost a veřejný pořádek plynou cca 3% a na požární ochranu-dobrovolnou část 2%. Jelikož je obec Jaroměř památkovou rezervací, je zřejmé, že velký procentuální podíl 35% plyne na činnost muzeí a galerií a také na zachování a obnovu kulturních památek. S tím je spojeno i školství a sociální péče. Do ostatních činností spadá např.: veřejné osvětlení, péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň, komunální služby a odvádění odpadních vod a bytové a nebytové hospodářství.

Obrázek 9: Vybrané výdaje z roku 2021, které plynou z obecního rozpočtu v %.

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů z Monitor státní pokladny (2021)

4.3 Příjmy a výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek

Tato podkapitola se zaměřuje na příjmy a výdaje ORP Jaroměř. Pro lepší přehled zde bude komparace kraje, okresu a obce.

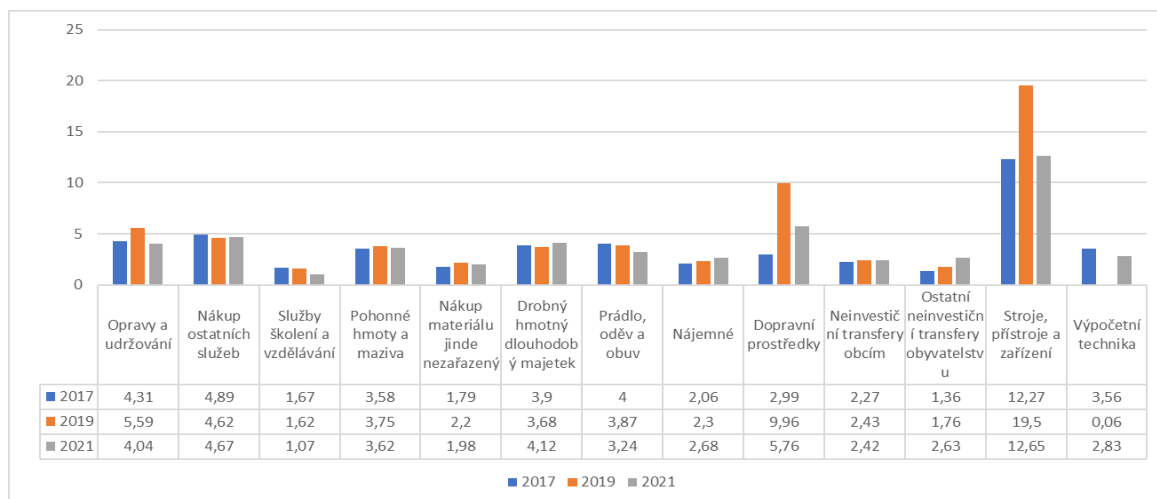
Jak je možné vidět z tabulky č.19 výdaje kraje na bezpečnost a veřejný pořádek jsou mnohonásobně vyšší než příjmy. V roce 2021 byl nejvyšší příjem z poskytování služeb a výrobků (2,90 mil.), sankční platby přijaté od jiných subjektů (10,42 mil.), přijaté neinvestiční dary (2,01 mil.) a další, které jsou již v řádu sta tisíc a tisíc. Údaje v tabulce jsou uvedeny v milionech Kč.

Tabulka 19: Příjmy a výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek kraje v mil. Kč

Rok	Příjmy	Výdaje
2017	15,81	250,59
2018	14,48	281,28
2019	16,34	308,92
2020	17,26	333,17
2021	16,82	340,48

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů z Monitor státní pokladny (2021)

V obrázku č.10 lze vidět pár vybraných údajů s nejvyššími částkami vynaloženými na bezpečnost a veřejný pořádek kraje v letech 2017,2019 a 2021. V každém z těchto let mířil nejvyšší podíl výdajů na platy zaměstnanců v pracovním poměru vyjma zaměstnanců na služebních místech, dále na povinné pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku a na povinné veřejné zdravotní pojištění. Jak lze v grafu vidět, nejvyšší částky plynou na stroje, přístroje a zařízení, dále třeba v roce 2019 a 2021 na dopravní prostředky. Suma v této tabulce činí pro rok 2017- **48,65 mil.** Kč, pro rok 2019- **61,34 mil.** Kč a pro rok 2021- **51,71 mil.** Kč. Po přičtení v grafu neuvedených položek s nevyššími částkami (platy a odvody) je to pak, pro rok 2017- **239,19 mil** z celkových 250 mil. Kč. Pro rok 2019- **234,03 mil.** z celkových 308,92 mil. Kč a pro rok 2021 je to **315,55 mil.** z celkových 340,48

Obrázek 10: Nejvyšší vybrané výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek kraje v mil Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů z Monitor státní pokladny (2021)

Následující tabulka č. 20 se týká příjmů a výdajů na bezpečnost a veřejný pořádek v okrese Náchod. Stejně jako u kraje výdaje rapidně převyšují příjmy. V roce 2021 byly příjmy taktéž zejména hlavně z poskytování výrobků a služeb (0,63 mil.), za sankční platby přijaté od jiných subjektů (1,50 mil), přijaté pojistné náhrady (0,33 mil.) a přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady (0,03 mil.). Údaje v tabulce jsou uvedeny v milionech Kč.

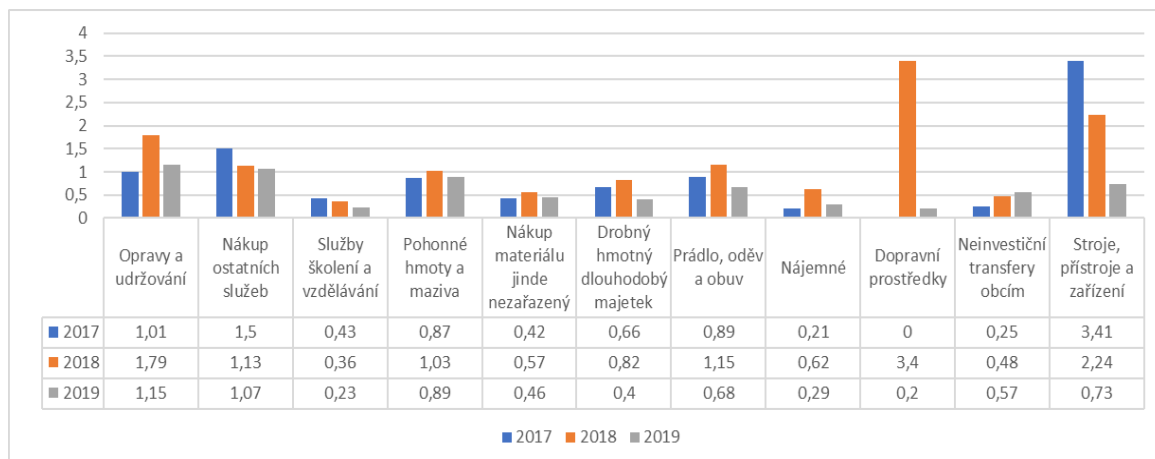
Tabulka 20: Příjmy a výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek v okrese Náchod v mil. Kč

Rok	Příjmy	Výdaje
2017	2,78	55,24
2018	2,8	64,93
2019	2,8	69,25
2020	2,15	71,38
2021	2,49	68,3

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů z Monitor státní pokladny (2021)

Co se týče výdajů, v obrázku č.11 lze vidět též pár vybraných výdajů s nejvyššími částkami, které byly vynaloženy na bezpečnost a veřejný pořádek v okrese Náchod. Stejně jako u kraje byly nejvyšší výdaje vynaloženy na platy zaměstnanců v pracovním poměru vyjma zaměstnanců na služebních místech, na povinné pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku a na povinné veřejné zdravotní pojištění. Stejně jako u kraje jsou nejvyšší částky vynaloženy na stroje, přístroje a zařízení a v roce 2019 na dopravní prostředky. Suma v této tabulce činí pro rok 2017- **9,65 mil . Kč**, pro rok 2019- **13,59 mil. Kč** a pro rok 2021- **6,67 mil. Kč**. Po přičtení platů a odvodů je to pak, pro rok 2017- **52,98 mil** z celkových 55,24

mil. Kč. Pro rok 2019- **66,7 mil.** z celkových 69,25 mil. Kč a pro rok 2021 je to **65,64 mil.** z celkových 68,3 mil. Kč.

Obrázek 11: Nejvyšší vybrané výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek v okrese Náchod v mil. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů z Monitor státní pokladny (2021)

V obci Jaroměř jsou příjmy a výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek uvedeny v tabulce č.21. Příjmy na bezpečnost a veřejný pořádek v ORP Jaroměř činí v každém zmíněném roce částku 100 000 Kč, a to pouze za sankční platby přijaté od jiných subjektů. Tímto se obec v příjmech liší od uvedeného kraje a okresu.

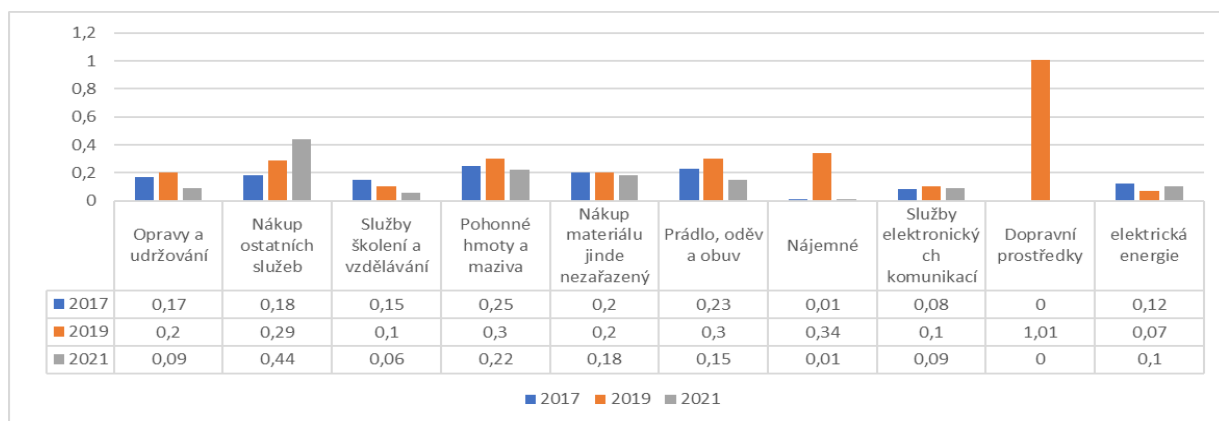
Tabulka 21: Příjmy a výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek v ORP Jaroměř v mil. Kč

Rok	Příjmy	Výdaje
2017	0,1	12,23
2018	0,1	15,76
2019	0,1	16,78
2020	0,1	17,51
2021	0,1	16,36

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů z Monitor státní pokladny (2021)

Výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek jsou zase mnohonásobně vyšší. V obrázku č.12 lze vidět, že nejvyšší výdaje plynou na dopravní prostředky. V roce 2019 1,01 mil. Kč, v ostatních letech to bylo na nule. Suma v této tabulce činí pro rok 2017- **1,39 mil.** Kč, pro rok 2019- **2,91 mil.** Kč a pro rok 2021- **1,34 mil.** Kč. Po přičtení zde neuvedených tří zmíněných bodů s nevyššími částkami je to pak, pro rok 2017- **11,76 mil** z celkových 12,23 mil. Kč. Pro rok 2019- **15,86 mil.** z celkových 16,78 mil. Kč a pro rok 2021 je to **15,86 mil.** z celkových 16,36 mil. Kč. Ač to v grafu není uvedeno, tak je nutné zmínit, že v porovnání s částkami, které plynou na bezpečnost a veřejný pořádek kraje i okresu, jsou i u obce

vynaloženy nejvyšší částky na platy zaměstnanců v pracovním poměru vyjma zaměstnanců na služebních místech, na povinné pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a na povinné pojistné na veřejné zdravotní pojištění.

Obrázek 12: Nejvyšší vybrané výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek v ORP Jaroměř

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů z Monitor státní pokladny (2021)

4.4 Příjmy a výdaje na požární ochranu

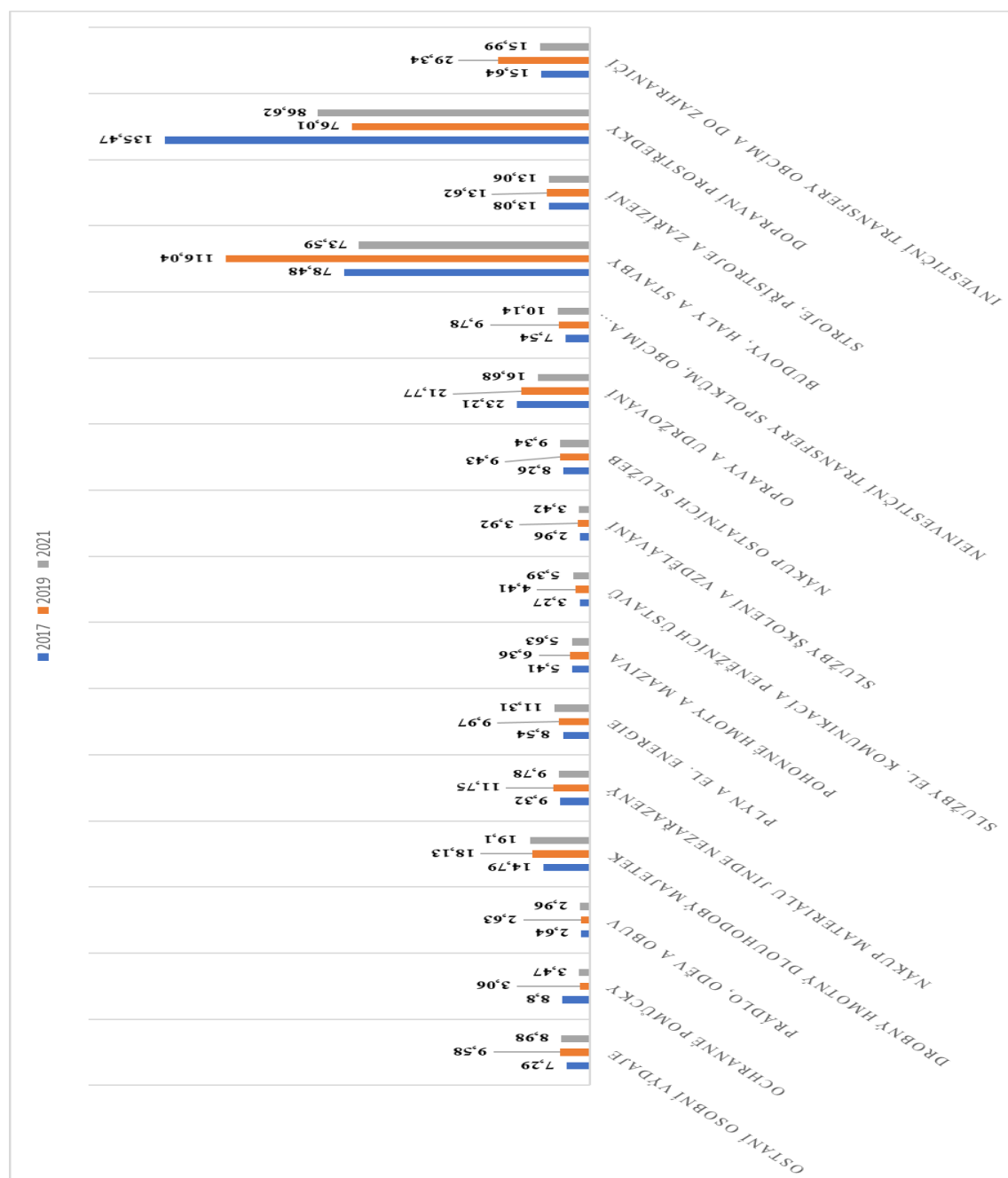
V tabulce č.22 lze nalézt příjmy a výdaje na požární ochranu a IZS kraje. Nejvyšší výdaje plynou na paragraf 5512- požární ochrana dobrovolná část, dále na paragraf 5511- požární ochrana profesionální část, a také na paragraf 5599- ostatní záležitosti týkající se požární ochrany. Co se týče příjmů kraje na požární ochranu a IZS, ty vrostly v roce 2018,2019 a 2021 a naopak rapidně klesly v roce 2020. V roce 2019 byl nejvyšší podíl příjmů rozdělen na paragraf 5512, z kterého kraji do rozpočtu šlo **8,68 mil.** a na paragraf 5521- operační a informační střediska IZS. Z tohoto paragrafu plyne kraji **1,77 mil.** Naopak v roce 2021 se tyto dva grafy rozšířily ještě o paragraf 5519- ostatní záležitosti požární ochrany, z čehož šla částka **0,06 mil.** Stejná částka šla v roce 2021 na paragraf 5521 a nejvyšší příjmy byly opět z paragrafu 5512, a to v hodnotě **9,58 mil.** Nejvyšší příjmy plynou z poskytování služeb a výrobků. Hodnoty v tabulce jsou uvedeny v milionech Kč.

Tabulka 22: Příjmy a výdaje na požární ochranu a IZS kraje v mil. Kč

Rok	Příjmy	Výdaje
2017	5,30	358,01
2018	8,84	407,16
2019	8,68	372,26
2020	4,83	357,32
2021	9,58	322,65

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů z Monitor státní pokladny (2021)

V obrázku č. 13 je uvedeno několik nejvyšších výdajů v letech 2017, 2019 a 2021, které jsou vynaloženy v paragrafu 5512. Jak je patrné, výdaje se ani v jednom roce nijak extra neliší. Liší se pouze výdaje na budovy, haly a stavby a dopravní prostředky. Zatímco v roce 2017 a 2021 byly výdaje na budovy a stavby okolo 70 mil. Kč, v roce 2019 se částka vyšplhala ke 116 mil. Kč. Naopak částka za dopravní prostředky rapidně vzrostla v roce 2017, a to na 135 mil. Kč.

Obrázek 13: Nejvyšší vybrané výdaje na požární ochranu a IZS kraje v mil. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů z Monitor státní pokladny (2021)

Pro zajímavost lze zmínit, že u paragrafu 5511 jsou nevyšší výdaje do investičních transferů státnímu rozpočtu. V roce 2017 částka činila **3,95 mil. Kč**, v roce 2019 to bylo **6,37 mil. Kč** a v roce 2021 pouze **0,20 mil. Kč**.

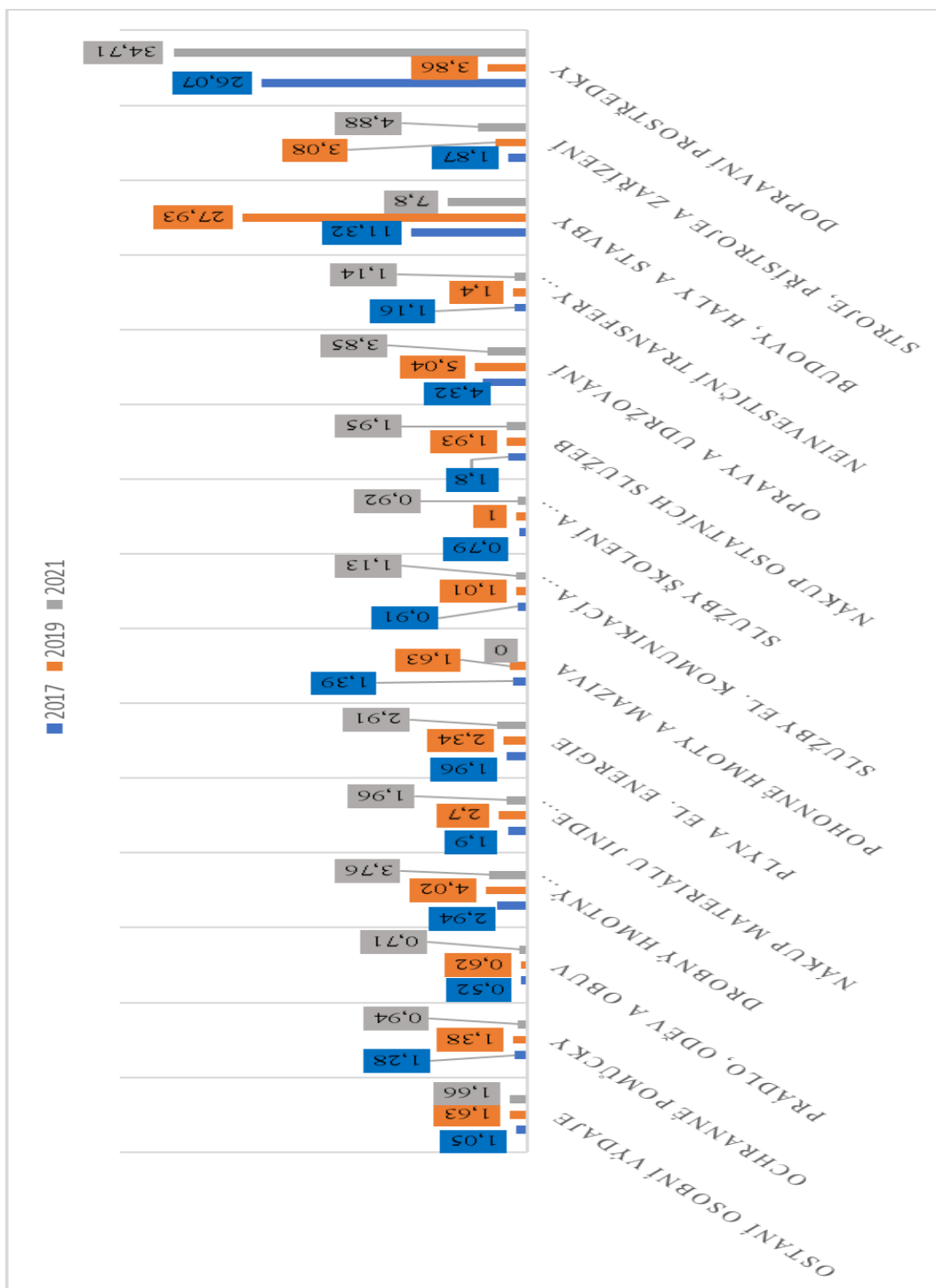
V následující tabulce č.23 lze vidět příjmy a výdaje na požární ochranu v okrese Náchod. Příjmy vzrostly o cca 20 mil. v roce 2021 a nepatrně také v roce 2019. Na rozdíl od kraje, kde se příjmy pohybují z více paragrafů, v okrese příjmy plynou pouze z paragrafu 5512. Nejvyšší podíl příjmů plyne z prodeje ostatního dlouhodobého majetku v hodnotě **3,03 mil.**, **0,35 mil.** z přijatých nekapitálových příspěvků a náhrad a z příjmů z prodeje krátkého a drobného dlouhodobého majetku v částce **0,10 mil** a další. Výdaje vzrostly v roce 2018 a 2021. V roce 2020 se naopak snížily na 63,65 mil. Zatímco v roce 2018 se částka vztahovala k šesti bodům, které zahrnovaly i paragraf 5511- požární ochrana profesionální část, kam plynulo **0,17 mil.**, v roce 2017 to obsahovalo pouze body tři, kde požární ochrana. profesionální část nebyla.

Tabulka 23: Příjmy a výdaje na požární ochranu a IZS v okrese Náchod v mil. Kč

Rok	Příjmy	Výdaje
2017	0,96	62,36
2018	0,88	79,42
2019	1,63	66,13
2020	0,94	63,65
2021	3,55	80,73

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů z Monitor státní pokladny (2021)

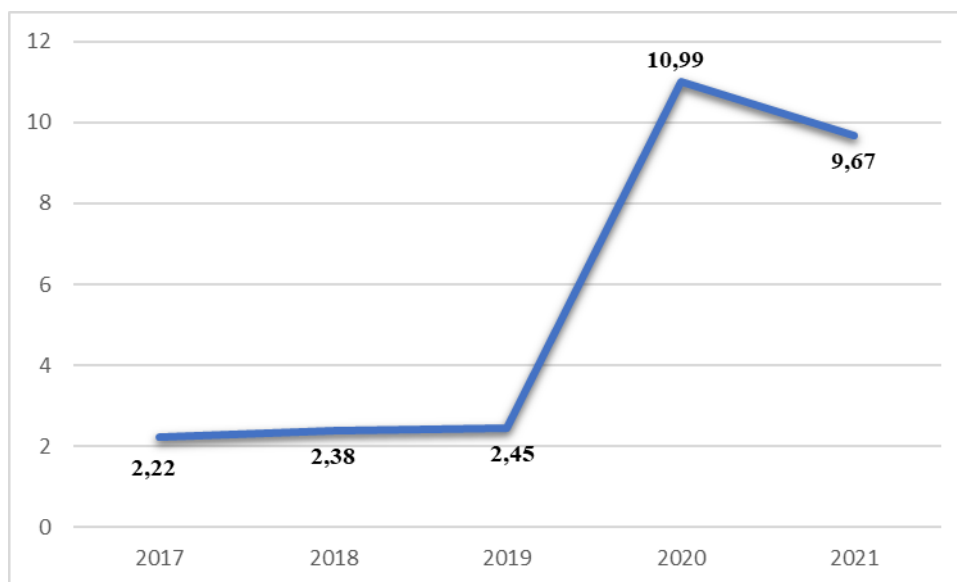
V obrázku č. 14 lze vidět, kam plynou výdaje v paragrafu 5512 v letech 2017, 2019 a 2021. Jak lze vidět, tak nejvyšší výdaje plynou stejně jakou u kraje na dopravní prostředky a na budovy, haly a stavby. Nelze si nevšimnout rapidního vzrůstu výdajů na dopravní prostředky v letech 2019 a 2021, zatímco v roce 2017 částka činila necelé 4 mil Kč, v dalších dvou zmiňovaných letech to bylo v rozmezí 26-34 mil. Kč. Dále rapidně vzrostly výdaje na budovy, haly a stavby v roce 2019, kdy částka vzrostla na 27 mil. Kč.

Obrázek 14: Nejvyšší vybrané výdaje na požární ochranu a IZS v okrese Náchod v mil. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů z Monitor státní pokladny (2021)

V obrázku č.15 jsou zobrazeny výdaje na požární ochranu a IZS v ORP Jaroměř. Zatímco kraj i okres mají alespoň nějaké příjmy, ORP Jaroměř má příjmy nulové. Výdaje rapidně vzrostly v roce 2020 a 2021, což mohlo být zapříčiněno situací covid 19, kdy bylo potřeba zvýšit ochranu obyvatelstva.

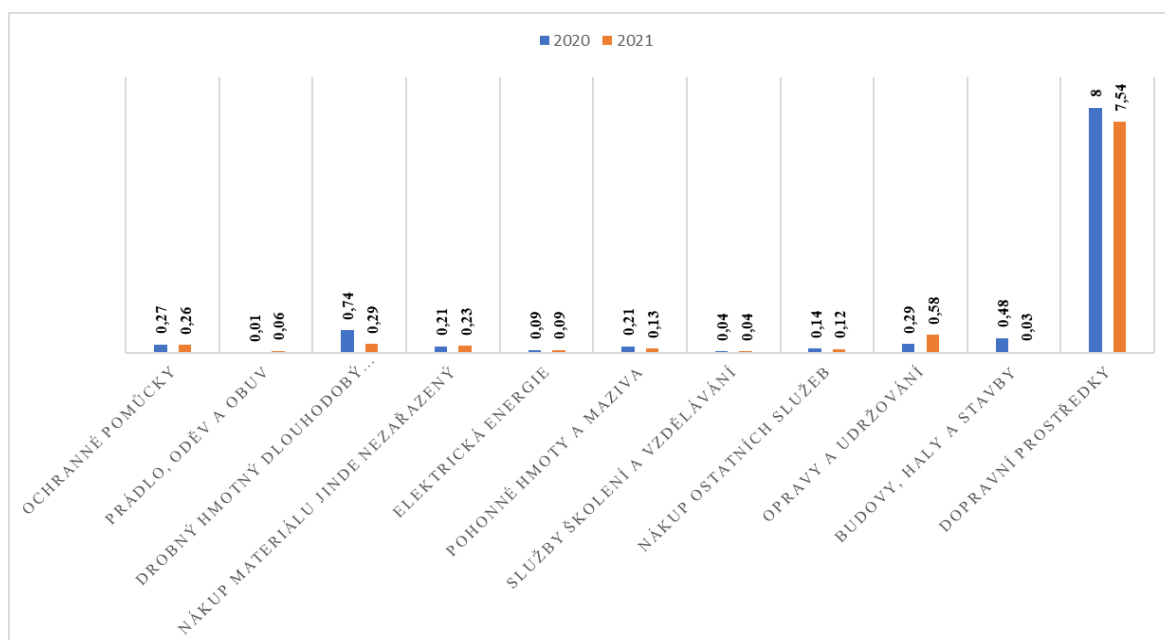

Obrázek 15: Výdaje na požární ochranu a IZS v ORP Jaroměř v mil. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů z Monitor státní pokladny (2021)

Na obrázku č. 16 již lze vidět výdaje v letech 2020 a 2021, kdy byly v ORP Jaroměř nejvyšší. Zatímco se všechny výdaje pohybují relativně stejně v rozmezí několika tisíc, velký skok je vidět u výdajů na dopravní prostředky, který v roce 2020 činil **8 mil. Kč** a v roce 2021 **7,54 mil. Kč**.

V roce 2021 byly Jaroměřští dobrovolní hasiči obdarováni na svátek hasičů novým hasičským autem, které jim věnovalo město Jaroměř. Stejně tak městská policie Jaroměř obměnila v roce 2020 a 2021 svůj vozový park a slouží tak s novými vozidly.

Obrázek 16: Nejvyšší vybrané výdaje na požární ochranu a IZS v ORP Jaroměř v mil. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů z Monitor státní pokladny (2021)

4.5. Projekty týkající se zvýšení bezpečnosti v obci Jaroměř

Jedna z velkých investic probíhala od roku 2015, kdy město Jaroměř realizovalo rekonstrukci části domu na náměstí. To vedlo ke zlepšení prostředí v centru města a ke zlepšení atraktivity centra. Vznikla zde Žákova pasáž, což je průchod, který spojuje náměstí s lokalitou Na Valech. Díky tomu se onoho roku na náměstí přemístil finanční úřad, notář, kavárna a nové veřejné toalety. Koncem roku 2018 započala rekonstrukce dvou spodních podlaží, kam se roku 2020 přestěhoval odbor dopravy a silničního hospodářství, což mělo vést k lepšímu a hlavně bezpečnému bezbariérovému přístupu. Tato rekonstrukce stála **7 313 230 Kč**.

V roce 2018 bylo v Jaroměři v rámci akce „Jaroměř, Městský kamerový dohlížecí systém III. etapa“ umístěno 14 nových kamerových bodů k zajištění větší bezpečnosti ve městě. Na tento projekt byla získána dotace v celkové žádané výši a byla poskytnuta v rámci projektu Podpora bezpečnosti v obcích v souvislosti s migrací na léta 2017-2019.

Umístění kamer předcházela vzájemná domluva mezi MP Jaroměř a Obvodním oddělením PČR Jaroměř tak, aby se v co největší míře předcházelo možnému výskytu protiprávního jednání. Toto opatření mělo přispět k většímu pocitu bezpečí občanů a návštěvníků města a jeho městských částí, stejně tak i osob cizí státní příslušnosti. Tato investice město stála **1,8 mil Kč**.

Roku 2019 se začal budovat nový dopravní terminál, jehož stavba měla za cíl vytvořit kvalitní, komfortní a bezpečné prostředí pro cestující a propojit tak autobusovou, vlakovou a cyklo dopravu. Výstavba terminálu byla spolufinancována v rámci alokovaných finančních zdrojů z Evropské Unie. Předpokládaný a zároveň schválený rozpočet byl **71 046 210 Kč**., vysoutěžená cena 66 709 131 Kč, vlastní zdroje byly v hodnotě 31 509 131 Kč a cizí zdroje v hodnotě 35 199 999 Kč.

Ve stejném roce započala rekonstrukce k oživení pevnosti Josefov, která svým havarijním stavem některých hradeb neodpovídala bezpečnému prostředí svých občanů a turistů, jelikož je součástí festivalový park a probíhají zde různé kulturní akce. Po skončení realizace je festivalový areál nejen atraktivní, ale hlavně bezpečný. Oprava vyla spolufinancování z prostředků Evropské Unie a z národních zdrojů ve výši 94 500 000 Kč. Konečná cena byla ve výši **151 606 022 Kč**.

Nejvíce investicí proběhlo v roce 2020. První velká investice byla výstavba nové hasičské stanice na místě původního objektu a slouží profesionálním i dobrovolným hasičům.

Po zdemolování staré stanice, na stejném místě vyrostla nová budova, která je odolná proti klimatickým změnám a rizikům ohrožujícím Jaroměř. Aby bylo vyhověno samotným příslušníkům HZS, bral se ohled na jejich připomínky. Například byla pomyslně oddělena část stanice pro profesionální a dobrovolné hasiče schodištěm, odpočinkové místnosti byly naprojektovány na straně dál od hlavní rušné komunikace a denní místnost a ložnice jsou umístěny co nejbližší skluzové tyče, aby byla posádka v případě výjezdy co nejrychleji u techniky.

Náklady na vybudování byly v celkové výši **82,2 mil. korun**, z čehož čerpal HZS Královehradeckého kraje dotaci z Evropské unie, Integrovaného regionálního operačního programu, a to částku **55,8 mil. korun**.

V souvislosti s výstavbou hasičské stanice souvisela i výstavba deseti parkovacích míst pro profesionální i dobrovolné hasiče. Město na žádost JSDH alokovalo v rozpočtu částku ve výši 250 tis. Schválený rozpočet pak činil **346 423 Kč**.

Mezi další zajištění vyšší bezpečnosti v obci město ve stejném roce vybuodovalo 3 nové statické kamery a 1 otočnou kameru, umístěné na sloupech veřejného osvětlení. Požadavek na výstavbu nových kamer vnesla MP Jaroměř, aby byla zajištěna větší bezpečnost u vlakového nádraží a autobusového terminálu. Tato investice vyšla na **260 000 Kč**.

Za poslední zmínku stojí projekt, který je plánovaný na rok 2023. Město Jaroměř společně s okolními obcemi plánuje rozšířit úsekové měření na územní obce. Jedná se hlavně o úseky, které se z hlediska bezpečnosti jeví jako problémové a kde řidiči dlouhodobě nerespektují předepsanou rychlost. Aktuálně probíhá výběrové řízení na vhodného dodavatele. Město si touto změnou slibuje zajištění větší bezpečnosti svých občanů. Tato investice vyjde město na cca na **14 mil. Kč**.

4.6. Shrnutí analýzy

V této kapitole bude krátce shrnuta předchozí analýza o financování bezpečnosti v obci Jaroměř. Pro lepší zpracování byla celá analýza zaměřena na porovnávání Královehradeckého kraje, okresu Náchod a samotné ORP Jaroměř. Z tabulek o kriminalitě, nehodovosti a nezaměstnanosti jasně vyplývá, že je na tom okres Náchod oproti celému Královehradeckému kraji hůře, a to jak v míře nezaměstnanosti, která činí v okrese Náchod 3,70 % a v Královehradeckém kraji 2,83 %, tak i v páčání trestné činnosti. V okrese Náchod jsou registrované trestné činy v hodnotě 106 a v Královehradeckém kraji 97 na deset tisíc obyvatel. Královehradecký kraj měl v roce 2021 celkem 10 622 uchazečů o zaměstnání, což je v přepočtu na deset tisíc obyvatel 195, okres Náchod měl 2 670 uchazečů o zaměstnání, čímž se s číslem 247 řadí před Královehradecký kraj. Dopravních nehod je pro změnu v kraji krapet více, a to 91 v přepočtu na deset tisíc obyvatel. V okrese Náchod je to 79 nehod na deset tisíc obyvatel. V samotné ORP Jaroměř je míra nezaměstnanosti celkem dost vysoká a šplhá 4,3 %, což je více než u kraje i okresu. Počet uchazečů o zaměstnání je též vysoký a šplhá k číslu 458 v přepočtu na deset tisíc obyvatel.

Z analýzy o událostech v Královehradeckém kraji a ORP Jaroměř je zřejmé, že se zde objevují značné rozdíly. Ač by si každý mohl myslet, že na tom bude kraj hůře, opak je pravdou. Po přepočtení na deset tisíc obyvatel je na tom ORP Jaroměř mnohem hůř než Královehradecký kraj, a to ve všech uvedených událostech. Nejvyšší počet událostí v ORP Jaroměř byl v roce 2018, v Královehradeckém kraji v roce 2020.

Celkové příjmy v ORP Jaroměř jsou rok od roku vyšší (práce je zaměřena na období let 2017-2021). Nejvyšší výdaje, co se bezpečnosti týče, město vynakládá na bezpečnost a veřejný pořádek v rozmezí 12-16 mil. Kč, dále požární ochranu-dobrovolnou část a ostatní záležitosti bezpečnosti a veřejného pořádku, a pak již velice nízké částky v rozmezí několika tisíců na požární ochranu-profesionální část. Nejvyšší výdaje z města plynou na obnovu a zachování kulturních památek, činnost místní správy, ostatní záležitosti pozemních komunikací, ale také

na komunální služby a územní rozvoj jinde nezařazený, na sociální péči a pomoc přistěhovalcům a vybraným etnikům a na odvádění a čištění odpadních vod a nakládání s nimi. Na bezpečnost a veřejný pořádek jsou z celkového součtu zmiňovaných výdajů cca 3 % a na požární ochranu 2 %.

Příjmy a výdaje jsou na bezpečnost a veřejný pořádek u kraje v rozmezí zmiňovaných pěti let rok od roku vyšší, v okrese Náchod je tomu stejně, vyjma roku 2021, kdy výdaje klesly. V ORP Jaroměř se výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek rok od roku zvyšují a příjmy činí v každém roce 100 000 Kč. Jak je z analýzy zřejmé, tak kraj i okres vynakládá nejvyšší výdaje na stroje, přístroje a zařízení a dopravní prostředky. Nejvyšší výdaje na to byly v roce 2019.

V ORP Jaroměř plynou nejvyšší výdaje na dopravní prostředky (1,01 mil. Kč) a to pouze v roce 2019. V témže roce jsou vysoké výdaje vynaloženy na nájemné, a to ve výši 0,34 mil. Kč. Zatímco ORP Jaroměř má příjmy na požární ochranu nulové a výdaje rok od roku vyšší, vyjma roku 2021, kdy klesly, mají Královéhradecký kraj a okres Náchod příjmy i výdaje v každém roce jiné. Jednou jsou vyšší, v druhé roce zase naopak nižší. V kraji, okresu i obci se výdaje rozdělují do tří paragrafů (5512,5511,5599). Nejvyšší výdaje plynou na paragraf 5512- požární ochranu dobrovolnou část, a to zejména na budovy, haly a stavby a dopravní prostředky.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo posouzení vývoje objemu a struktury příjmů a výdajů veřejných rozpočtů, které jsou na úrovni vybrané obce alokovány do oblasti zajištění bezpečnosti. Vymezení bezpečnosti v první kapitole bylo nezbytnou součástí práce, aby se autor práce v problematice bezpečnosti lépe orientoval a bakalářskou práci tak lépe zpracoval. Dalším důležitým krokem bylo pochopit smysl územně samosprávných celků, jejich vznik a vývoj, jejich působnost, pravomoci a rozdělení na nižší samosprávné celky a vyšší samosprávné celky. V neposlední řadě bylo také důležité pochopit, co jsou to vlastně veřejné výdaje a veřejné příjmy.

Jelikož je téma bezpečnosti velice aktuálním tématem, bylo vybráno proto, aby bylo objasněno, jak se obce finančně podílí na zajištění bezpečnosti v komparaci s okresy a kraji. Pro tuto bakalářskou práci byla vybrána obec Jaroměř, okres Náchod, kde se zmiňovaná obec nachází a Královehradecký kraj.

Ochrana bezpečnosti je součástí našeho každodenního života a má mnoho různých podob, jejíž zvyšování logicky vede k růstu nákladů, kterou jsou na bezpečnost vynakládány. V této práci došlo ke zjištění, jak si ORP Jaroměř vede v komparaci s již zmiňovaným okresem a krajem a výsledek je následující. První část analýzy byla zaměřena na kriminální činnost, nehodovost a požáry, kde si v přepočtu na deset tisíc obyvatel vede lépe Královehradecký kraj, vyjma nehodovosti, kde je na tom o trochu hůře než okres Náchod. ORP Jaroměř má též v přepočtu na deset tisíc obyvatel více požárů, dopravních nehod, úniků nebezpečných látek a mimořádných a technických havárií než Královehradecký kraj.

V další části analýzy byly promítnuty celkové příjmy a výdaje ORP Jaroměř a příjmy a výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek a požární ochranu. Celkové příjmy ORP Jaroměř se každým rokem zvyšují (analýza probíhala v období let 2017-2021). Jelikož je město památkovou rezervací, nejvyšší podíl výdajů plyne na obnovu a zachování kulturních památek, dále na činnost místní správy, ostatní záležitosti pozemních komunikací, ale také na komunální služby a územní rozvoj jinde nezařazený, na sociální péči a pomoc přistěhovalcům a vybraným etnikům a na odvádění a čištění odpadních vod a nakládání s nimi. Na bezpečnost a veřejný pořádek město vynakládá kolem 12-16 mil. Kč., což z celkového počtu výdajů činí cca 2 %, na požární ochranu dobrovolnou část plyne kolem 2 mil. Kč, vyjma let 2020 a 2021, což bylo zapříčiněno situací covid 19, kdy bylo potřeba vynaložit více výdajů na ochranu obyvatel. Z celkového součtu výdajů činí 1 % výdajů na požární ochranu.

Ve zmiňovaných pěti letech se příjmy a výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek každým rokem zvyšují. V okrese Náchod příjmy a výdaje v roce 2021 klesly. V ORP Jaroměř jsou výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek každým rokem vyšší a příjmy činí v každém z uvedených let 100 000 Kč. Ze zjištěných informací je zřejmé, že kraj i okres vynakládá nejvyšší výdaje na stroje, přístroje a zařízení a dopravní prostředky. Nejvyšší výdaje byly v roce 2019.

I v ORP Jaroměř plynuly v roce 2021 nejvyšší výdaje na dopravní prostředky, a to v částce 1,01 mil. Kč a ve stejném roce byly vysoké výdaje vynaloženy i na nájemné ve výši 0,34 mil. Kč. Zatímco ORP Jaroměř má příjmy na požární ochranu nulové a výdaje rok od roku vyšší, vyjma roku 2021, kdy klesly, mají Královehradecký kraj a okres Náchod příjmy i výdaje v každém roce jiné. Kraj, okres i obec výdaje na požární ochranu rozdělují do tří paragrafů, a to na paragraf 5512- požární ochrana dobrovolná část, 5511- požární ochrana profesionální část a 5599- ostatní záležitosti požární ochrany. Nejvyšší výdaje však plynou na paragraf 5512, a to zejména na budovy, haly a stavby a na dopravní prostředky.

POUŽITÁ LITERATURA

BALABÁN, Miloš a Libor STEJSKAL. *Kapitoly o bezpečnosti*. 2., změn. a dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1863-0.

BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA: *Bezpečnostní informační služba* [online]. 2023 [cit. 2023-06-22]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/>

BRABEC, František. *Bezpečnost pro firmu, úřad, občana*. Praha: Public History, 2001. ISBN (váz.).

COGAN, Rudolf. *Krajské zřízení*. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-041-6.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Časové řady* [online]. 2023 [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

EXNER, Jiří. *Obce, města, městské části: o místní veřejné správě a její dekoncentraci statutárními vyhláškami v územně členěných městech*. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-289-9.

GÖTZOVÁ, Martina por. Mgr. *Hasičský záchranný sbor: Královehradecký kraj* [online]. 2021 [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/menu-informacni-servis-statistika-statisticke-rocenky.aspx>

HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Alena MAAYTOVÁ. *Veřejné finance*. Vyd. 3. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-301-0.

HORÁK, Rudolf. *Průvodce krizovým plánováním pro veřejnou správu: [prevence řešení mimořádných krizových situací]*. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-827-7.

HORÁK, Rudolf. *Průvodce krizovým řízením pro veřejnou správu*. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-471-4.

HORZINKOVÁ, Eva a Vladimír NOVOTNÝ. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-263-9.

HRBÁČEK, Jan. *Zdravotnický deník* [online]. 2022 [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: <https://www.zdravotnickydenik.cz/2022/10/nova-pravidla-financovani-obrany-se-dotknou-vsech-resortu-upozornuje-ministryne-obrany-cernochova/>

KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní monografie. ISBN 978-80-7357-561-8.

KRAFTOVÁ, Ivana, Martin MAŠTÁLKA, Zdeněk MATĚJA, Ondřej SVOBODA a Pavel ZDRAŽIL. *Bezpečný rozvoj regionu: základní koncept*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-261-0.

MAREŠ, Miroslav. *Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-202-5.

NOVINKY.CZ: *Na obranu půjdou ze zákona dvě procenta HDP, normu podepsal Pavel* [online]. 2023 [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-pavel-podepsal-dve-procenta-hdp-na-obranu-40434004>

PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-086-4.

PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-614-1.

PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: územní aspekty veřejných financí*. Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-7187-024-2.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktual. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.

POŽÁRNÍ OCHRANA: *Jednotky požární ochrany* [online]. [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: <https://pozarniochrana.netstranky.cz/temata/46-jednotka-pozarni-ochrany.html>

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Finance pro praxi. ISBN 978-80-247-5608-0.

REKTOŘÍK, Jaroslav. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Praha: Ekopress, 2004. ISBN 80-86119-83-1.

ŠKODA, Jindřich, František VAVERA a Radek ŠMERDA. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-160-1.

SOUČEK, Vladimír. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek a vybrané kapitoly krizového řízení: modul G*. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2009. ISBN 978-80-86640-68-6.

TOCAUER, Martin a Ivana SCHNEIDEROVÁ. *Rozpočet a rozpočtový proces*. [Praha]: Acha obec účtuje, [2019]. ISBN 978-80-905420-8-2.

ÚSTAV PRÁVA A PRÁVNÍ VĚDY: *Historický vývoj územní a profesní formy samosprávy* [online]. 2018 [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: <https://www.ustavprava.cz/blog/2018/03/historicky-vyvoj-uzemni-a-prefesni-formy-samospravy/?fbclid=IwAR1jbhI7DgQgIjBS-CBHD3iY3aWBhot5qv4H52gnKqDNAqoCHvD0G6KIOeM>

VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-142-0.

VANÍČEK, Jiří. *Krizový zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-787-5.

VAVROCHOVÁ, Simona a Petr KUŠ. *Územní samosprávné celky*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Institut pro veřejnou správu Praha, 2012. Skripta. ISBN 978-80-86976-26-6.

VILÁŠEK, Josef, Miloš FIALA a David VONDRÁŠEK. *Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2477-8.

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky převzato z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-110>

Vyhláška 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě převzato z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-412>

Zákon č.128/2000 Sb., o obcích převzato z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

Zákon č.129/2000 Sb., o krajích převzato z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-129>

Zákon č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu převzato z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-51>

Zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně převzato z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133>

Zákon č. 320/2015 Sb. o Hasičském záchranném sboru převzato z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-320>

Zákon č.239/2000 Sb. převzato z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>